

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Mezinárodní měnový fond v éře globalizace a ekonomické krize a jeho chování při přijímání eura s implikací na podnikatelské subjekty

International Monetary Fund during Globalization and Economics Crisis and Its Behavior during Adopting Euro with Implications for Businesses

DP – PE – KEK 2012 88

Bc. Anna Zajíčková

Vedoucí práce: prof. Ing. Fárek Jiří, CSc., katedra ekonomie

Konzultant: Ing. Kocourek Aleš, Ph.D., katedra ekonomie

Počet stran: 80

Počet příloh: 5

Datum odevzdání: 4. května 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 4. května 2012

Anna Zajíčková

Anotace

Tato diplomová práce má za úkol seznámit čtenáře s problematikou Mezinárodního měnového fondu, tedy s jeho historickým vývojem, fungováním, strukturou a se změnami, kterými právě prochází a kterými v blízké době procházet bude s ohledem na změny, které se ve světě odehrávají. Cílem diplomové práce je zhodnotit úlohu fondu v hledání řešení současné hospodářské krize, především se zaměřením na krizi uvnitř Eurozóny. Dále je v této práci pojednáno o možnosti přijetí eura v České republice, jaké dopady by tento krok měl a zda je za současné situace tento krok vhodný pro ekonomiku České republiky. Na závěr jsou teoreticky zkoumané problémy, tedy dluhová krize v Eurozóně a přijetí eura v našem státě, zasazeny do podnikového prostředí, kde jsou zhodnoceny jejich dopady a hledání možností, jak situaci vylepšit. Jako zkoumaný subjekt byla vybrána společnost Grupo Antolin Turnov, s.r.o, která působí v automobilovém průmyslu.

Klíčová slova

Dluhová krize v Eurozóně, Euro, G20, Grupo Antolin Turnov, s.r.o, Mezinárodní měnový fond, Řecká dluhová krize

Annotation

This thesis aims to acquaint readers with the issue of the International Monetary Fund, that is, with its historical development, operation, structure and with changes, which are currently taking place and which will take place with regard to changes happening in the world. The aim of this thesis is to evaluate the role of the Fund in seeking the solution to the current economic crisis, mainly focusing on the Eurozone crisis. Furthermore, this thesis discusses the possibility of accepting the euro in the Czech Republic, what impact would this have and whether this step is appropriate for the Czech economy at the current situation. In the conclusion there are theoretical problems, such as the debt crisis in the Eurozone and accepting the euro in our state, examined from the corporate environment point of view, where their impacts are evaluated as the search for ways to improve the situation. Grupo Antolin Turnov, Ltd has been selected as a researched subject, which operates in the automotive industry.

Key Words

Euro, European sovereign debt crisis, G20, Greek debt crisis, Grupo Antolin Turnov, s.r.o, International Monetary Fund

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Seznam tabulek	10
Seznam obrázků	10
Úvod	11
1 Historický vývoj MMF, jeho základní cíle a organizační struktura	13
1.1 Historický vývoj MMF	13
1.1.1 Vývoj mezinárodní spolupráce v meziválečném období	13
1.1.2 Založení MMF	14
1.1.3 Období brettonwoodského systému fixních kursů	16
1.1.4 Vývoj MMF po pádu brettonwoodského systému	17
1.1.5 Vývoj MMF po pádu komunismu	18
1.2 Organizační struktura MMF	21
1.3 Postavení členských zemí v MMF	22
2 MMF a jeho ovlivňování ČR	25
2.1 Vývoj spolupráce mezi MMF a ČR	25
2.2 Praktická pomoc MMF České republice	26
2.3 Praktická pomoc České republiky MMF	27
3 MMF v éře globalizace	29
3.1 Skupina G20	29
3.1.1 Summit G20	30
3.1.2 Skupina BRICS	34
3.2 Globalizace financí	35
3.2.1 Postavení Číny v mezinárodním měnovém uspořádání	37
4 Eurozóna, její vznik a fungování	39
4.1 Řecká krize	42
4.2 MMF uprostřed krize Eurozóny	46
4.2.1 Mechanismus finanční pomoci MMF	47
4.2.2 Jsou zdroje MMF dostatečné?	50
4.3 ČR uprostřed krize Eurozóny	52
4.3.1 České závazky vůči MMF	53
4.3.2 Nová půjčka pro MMF	54
4.4 Spekulace o zavedení eura v ČR	55
4.5 Význam MMF při řešení měnových krizí	57
5 Implikace na podnikové subjekty	58
5.1 Charakteristika firmy Grupo Antolin	58
5.1.1 Grupo Antolin Turnov	59
5.1.2 GAT a obchodování v eurech	60
5.1.3 Změny v GAT během hospodářské krize a krize Eurozóny	62
5.1.4 Dopady krize na GAT	64
5.2 Výhled společnosti Grupo Antolin do budoucna	66
Závěr	67
Zdroje:	71
Seznam příloh	74

Seznam použitých zkratk

BIS	<i>Bank for International Settlements</i> Banka pro mezinárodní platby
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
BRIC	Označení pro skupinu zemí tvořenou Brazílií, Ruskem, Indií a Čínou
BRICS	Označení pro skupinu zemí tvořenou Brazílií, Ruskem, Indií, Čínou a Jihoafrickou republikou
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČSR	Československá republika
DP	Diplomová práce
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> Evropská banka pro obnovu a rozvoj
ECB	Evropská centrální banka
EFSF	<i>European Financial Stability Facility</i> Evropský fond finanční stability
EHS	Evropské hospodářské společenství
ERM II	<i>European Exchange Rate II</i> Evropský mechanismus směnných kursů II
EU	Evropská unie
GAT	Grupo Antolin Turnov, s.r.o
G8	Označení pro skupinu zemí tvořenou Francií, Itálií, Japonskem, Kanadou, Německem, Velkou Británií, Spojenými státy a Ruskem
G20	Označení pro skupinu zemí tvořenou Argentinou, Austrálií, Brazílií, Čínou, Francií, Indií, Indonésií, Itálií, Japonskem, Jihoafrickou republikou, Kanadou, Jižní Koreou, Mexikem, Německem, Ruskem, Saúdskou Arábií, Tureckem, Spojenými státy, Velkou Británií a Evropskou Unií
HDP	Hrubý domácí produkt
IBRD	<i>International Bank for Reconstruction and Development</i> Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
MMF	Mezinárodní měnový fond
OECD	<i>Organization for Economic Co-operation and Development</i>

	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
RMB	Renminbi (čínská měna)
SB	Světová banka
SDR	<i>Special Drawing Rights</i> Zvláštní práva čerpání
USA	<i>United States of America</i> Spojené státy americké
USD	<i>United states dollar</i> Americký dolar
VJH	Výrobní jednotka Hnojník
VJMB	Výrobní jednotka Mladá Boleslav
VJP	Výrobní jednotka Příšovice
VW	Volkswagen
WTO	<i>World Trade Organization</i> Světová hospodářská organizace

Seznam tabulek

Tabulka 1: Podíly jednotlivých zemí na Všeobecné a Nové dohodě o zápůjčce (v mil. SDR)	20
Tabulka 2: Rozdělení hlasovací síly v MMF mezi země a konstituce (k 12. 3. 2010)	24
Tabulka 3: Státní rozpočet Řecka – příjmy, výdaje, saldo	44
Tabulka 4: Všeobecné podmínky finanční pomoci Fondu	50
Tabulka 5: Výše použitelných zdrojů ve vztahu k agregované kvótě MMF (v mil. SDR)	51

Seznam obrázků

Obrázek 1: Organizační struktura MMF	21
Obrázek 2: Procentuální rozložení nákladů na zavedení společné měny	41
Obrázek 3: Kursové zisky a ztráty GAT	61

Úvod

Když v září roku 2008 oznámila americká banka Lehman Brothers svůj krach a na světlo se začaly dostávat různé nestandardní praktiky na trhu s hypotékami v posledních letech, bylo už více než jasné, že svět stojí před větší krizí, než si byl ochotný připustit. Média začala vyvolávat paniku a srovnávat situaci s Velkou hospodářskou krizí z 30. let, předháněla se v určování dopadů krize na globální ekonomiku a předpověďmi budoucího vývoje. Trhy jednotlivých zemí jsou tak úzce propojené, že krize, která původně zasáhla převážně USA, se velmi rychle rozšířila do ostatních zemí světa a to především do Evropy, kde zastihla nepřipravenou Eurozónu a odkryla její kostlivce ve skříni například v podobě předluženého Řecka.

Ekonomické instituce se začaly pokoušet počítat škody a hledat řešení, jak z rozpoutané krize ven. Mezinárodní měnový fond (dále jen MMF), který byl původně založen i proto, aby se světová ekonomika do podobné krizové situace nedostala a jeho činností je tedy předvídání krizových situací a snaha jim zamezit, je nyní jednou z institucí, která se snaží najít řešení, jak z krize vyjít co nejrychleji a s co nejmenšími ztrátami.

Význam postavení MMF na mezinárodní politické a ekonomické scéně se v posledních letech mění. Řada ekonomů a politiků se vyslovuje pro ukončení činnosti celé instituce nebo pro celkovou změnu či částečné ukončení činností MMF. Klid není ani uvnitř instituce; globální hospodářské poměry mezi zeměmi se mění, tradičně chudé a rozvojové země rychlým tempem dohání země starého kontinentu. Tyto změny se musí nutně projevit i uvnitř institucí jako je MMF, to se však zatím ještě nestalo - nenastaly takové změny v rámci MMF, aby s nimi byly spokojeny všechny členské země.

V souvislosti se současným děním na hospodářských trzích se vynořují celkem zásadní otázky budoucího fungování MMF. Plní MMF svojí funkci? Má MMF jako instituce v dnešním uspořádání světa stále smysl? Jak může MMF pomoci vyřešit současnou hospodářskou krizi? Jakými změnami by měl MMF projít, aby jeho podoba více odpovídala současnému globálnímu postavení jednotlivých členských zemí? Jak moc by se měl MMF zabývat krizí Eurozóny? Jsou zdroje MMF dostatečné? Jak můžou kroky, které MMF podnikne, ovlivnit podnikatelskou sféru? Toto jsou otázky, které jsou pro ekonomický svět aktuální a kterými se zabývá i tato diplomová práce (dále jen DP).

Na úvod bude v DP charakterizována samotná instituce MMF, tedy její vznik a vývoj do současné podoby, organizační struktura instituce a postavení členských zemí, včetně postavení České republiky. V další kapitole bude MMF zasazen do globálních souvislostí spojené nejen s hospodářskou krizí, ale i se změnami, které probíhají v zemích východní Asie a Jižní Ameriky. Budou zde popsány dopady propojení MMF a G20. Dále se bude DP zabývat krizí eura a Eurozóny. Pro zjednodušení situace se bude DP podrobněji věnovat především situaci v současném Řecku, které bylo vybráno jako zástupce především proto, že jeho problémy se v současné době zdají nejvíce palčivé. Předmětem zkoumání bude v této kapitole i euro, jeho stabilita během krize v souvislosti s možností přijetí eura Českou republikou.

Poslední oddíl DP se zabývá dopadem současného dění na hospodářských trzích na konkrétní podnikový subjekt. Pro účel této DP byla vybrána firma Grupo Antolin Turnov, s.r.o. Tato firma bude zkoumána ze dvou hledisek: z hlediska dopadu hospodářské krize i z hlediska možnosti přijetí eura. Tím budou teoretické poznatky srovnány s realitou jednoho konkrétního podnikového subjektu.

1 Historický vývoj MMF, jeho základní cíle a organizační struktura

MMF je instituce, která byla založena za účelem mezinárodní měnové spolupráce. V první kapitole bude nastíněno historické pozadí vzniku MMF a jeho vývoj v čase. Dále bude vymezena organizační struktura MMF, jeho účel a fungování, včetně postavení zemí v MMF. Cílem první kapitoly je seznámení s teoretickou problematikou MMF.

1.1 Historický vývoj MMF

Založení MMF se může datovat na 22.6.1944, kdy se na konferenci v Bretton-Woods zastupitelé z více než 45 zemí dohodli na měnové spolupráci. Založení a zahájení činnosti MMF předcházela celá řada pokusů o mezinárodní měnovou spolupráci, které byly vyvolány politickými i ekonomickými událostmi konce 19. století a první poloviny 20. století. V důsledku jednotlivých událostí, se začala formovat myšlenka spolupráce, která se postupně přeměnila v konkrétní kroky k zahájení měnové spolupráce.

1.1.1 Vývoj mezinárodní spolupráce v meziválečném období

Po ukončení 1. světové války se vyspělé země v zájmu nastavení stabilní měny snažily navracet ke zlatému standardu předválečného typu. (Během 1. světové války došlo ke stažení zlatých mincí z oběhu, dále pak nebylo možné směnit bankovky za zlato. Vydávaly se tzv. Státovky, které nebyly kryté zlatem. Tyto bankovky sloužily k financování válečných výdajů a často vedly k inflačnímu znehodnocování peněz). Návrat k předválečnému systému zlatého standardu se nikdy nepodařil, výsledkem jednání bylo doporučení zavedení zlatého standardu ve formě tzv. Standardu zlatého slitku nebo standardu zlaté devizy. Návrat k měnovému systému s návazností na zlato se podařil jen několika málo zemím (Marková, 2006, s. 14-15).

Další snahy o zavedení zlatého standardu byly ukončeny hospodářskou krizí v letech 1929-1934., v jejímž důsledku byly země nuceny opustit volnou směnitelnost bankovek za zlato. Tento krok vedl k nedůvěře vůči jednotlivým měnám a k jejich poklesu vůči zlaté paritě o desítky procent. Jednotlivé země se snažily minimalizovat negativní dopady hospodářské krize, ale zásahy vlády do vnějších ekonomických vztahů či umělé snižování měny vedly k omezování zahraničně obchodní spolupráce. Jak uvádí Sedláček (2008, s. 3): „*Mezi jednotlivými zeměmi tak došlo k destabilizaci dlouhodobých pevných směnných kursů, která vedla k nedostatku peněz pro platební účely a k následnému poklesu intenzity finančních vztahů mezi zeměmi. Hodnota mezinárodního obchodu klesla v období 1929-1932 o 63 %, což mělo negativní dopad na celkovou situaci v jednotlivých zemích.*“

Chatrné mezinárodní vztahy byly zcela rozvráceny během druhé světové války, kdy byla odhalena potřeba koordinace postupů jednotlivých zemí při řešení krizových situací a zvláště pak nutnost spolupráce v oblasti mezinárodních a měnových a úvěrových vztahů. Toto poznání položilo základy k jednání, které vyústilo založením MMF. (Marková, 2006, s. 20).

1.1.2 Založení MMF

Již během války byl americký ekonom Harry Dexter White pověřen americkým ministrem financí H. Morgenthanelem ke zpracování plánu (Whiteův plán) na uspořádání poválečných mezinárodních finančních vztahů. Obdobným úkolem byl ve stejný čas pověřen ve Velké Británii John Maynard Keynes ve Velké Británii (Keynesův plán). Oba ekonomové vypracovali své návrhy a předložili je již v roce 1942.¹

V Obou plánech (Whiteův i Keynesův) byla zahrnuta snaha o vytvoření systému měnové spolupráce, která se opírala o činnost společné mezinárodní instituce, která by dohlížela na stabilitu finančních vztahů. Oba plány se ale značně rozcházely v jiných důležitých otázkách (viz příloha A). Rozdílnost obou plánů byla dána především rozdíly mezi Velkou Británií, která byla zdevastovaná válkou, a proto Keynesův plán vycházel z pozice dlužnické země

¹ USA a Velká Británie nebyly jediné země, které se zabývaly vypracováním plánu na poválečné měnové uspořádání. V letech 1942-1943 vznikaly i jiné plány, např.: francouzský plán, kanadský plán, ...

a USA, kde byla ekonomická situace během války o mnoho stabilnější a proto byl Whiteův plán navrhován z pozice věřitelské země.

Během roku 1944 došlo k již dříve zmíněné konferenci v Bretton-Woods, kde se sešli představitelé vlád 45 zemí, za účelem hledání kompromisu, mezi jednotlivými plány², aby pak svými podpisy 22. 7. 1944 mohli definitivní návrh ztvdit. Brettonwoodská dohoda mohla vejít v platnost až v prosinci roku 1945 po ukončení 2. světové války.

Na základě bretttonwoodské dohody byl tedy založen MMF.³ Přičemž jeho hlavní cíle byly stanoveny v rámci prvního ze 31 Článků dohody,⁴ které podepsaly zakládající země takto:

- Podporovat mezinárodní měnovou součinnost stálou institucí, která zabezpečí mechanismus konzultací a spolupráce v mezinárodních měnových otázkách;
- Usnadňovat rozmach a vyrovnaný růst mezinárodního obchodu a přispívat tak k podpoře a udržování vysokého stupně zaměstnanosti a reálného důchodu i k rozvoji výrobních zdrojů všech členů jakožto prvořadých cílů hospodářské politiky;
- Podporovat kursovou stabilitu a čelit konkurenčnímu znehodnocování měny;
- Napomáhat při rozvoji soustavy mnohostranného placení pro běžné transakce mezi členy a při odstraňování devizových omezení;
- Umožnit členům dočasný přístup k všeobecným zdrojům MMF a umožnit jim tak napravit poruchy ve vyrovnávání jejich platebních bilancí;
- V souladu s výše uvedenými cíli zmírňovat stupeň nerovnováhy v platebních bilancích členů MMF. (Durčáková, Mandel 2010, s. 452-453)

Země, které přijaly členství do 31. prosince 1945, se staly tzv. Původními členy.⁵ Těchto zemí je 29. Ostatní země měly možnost se k MMF připojovat na základě schválení Rady Guvernérů viz níže. Tyto země se označují jako Ostatní členové. (International Monetary Fund, 2011, [online])

² Při zakládání MMF se představitelé více přiklonili k Whitovu návrhu. Kenesův plán ignoroval dominantní postavení amerického dolaru a kladl důraz na požadavek likvidity a asymetrie, což byl pro tehdejší dobu převratný postoj. Dnes se odstupem času Kenesův plán však jeví prozíravěji. (Mudrová, 2004, s.19-20)

³ MMF nebyla jediná instituce založená na základě brettton-woodské konference. Spolu s MMF byla ustanovena i Banka pro obnovu a rozvoj (IBRD). Obě tyto instituce byly založeny najednou a byly přidruženy k OSN jako organizace pro zvláštní účely.

⁴ The Articles of Agreement (Články dohody) jsou souhrnným popisem MMF, jeho fungování, členy, stanovených pravidel pro členy, atd.

⁵ The original members

1.1.3 Období brettonwoodského systému fixních kursů

Státy, které byly členy MMF, se musely řídit následujícími pravidly:

Vyjadřovat parity svých měn ve zlatě. Vzhledem k tomu, že USA vlastnily po válce 70 % všech zlatých rezerv, byly jedinou zemí, která mohla spolehlivě určit zlatou paritu. V rámci Marshallova plánu pro znovuoobnovení světových ekonomik zdevastovaných druhou světovou válkou USA půjčovaly ostatním zemím dolary, proto bylo pro ostatní země přirozené vyjadřovat své měny i vztahem k americkému dolaru.⁶

Povinnost jednotlivých zemí bylo udržování pohybů svých měnových kursů v rozpětí +/- 1 % od parity. Země, které chtěly měnový kurs změnit, musely tuto skutečnost konzultovat nejpozději do 72 hodin s MMF.

Země nesměly uplatňovat diskriminační praktiky v oblasti devizových kursů vůči jiným zemím. Např. nebylo možné uplatňovat různé kursy různým zemím. (Durčáková, Mandel, 2010, s. 453)

Systém, který byl nastaven po skončení války, spoléhal na stálost amerického dolaru. Evropské země byly závislé na finančně stabilních USA, kursy byly stabilní a zahraniční obchod se dobře rozvíjel. MMF měl striktní pravidla pro poskytování finanční pomoci a role MMF byla tedy v prvních letech po ukončení války malá. V roce 1952 zavedl MMF obecné podmínky pro získání finanční pomoci, v tomto roce byl zahájen i systém pravidelných konzultací, které pokrývaly především otázky makroekonomické politiky zemí (Sedláček, 2008, s. 7).

V 50. a 60. letech 20. století došlo k velkému rozmachu světového obchodu a MMF řešil otázku nedostatku likvidity ve světové ekonomice. Představitelé MMF přišli s myšlenkou vytvoření tzv. zvláštních práv čerpání (SDR⁷), které by doplnily zlaté a dolarové rezervy jednotlivých zemí. V letech 1970-1972 bylo poprvé alokováno mezi členské země 9,35 mld. SDR, které měly sloužit k posílení devizových rezerv jednotlivých zemí (Sedláček, 2008, s. 8).

S růstem ekonomiky a obratu mezinárodního obchodu rostla i poptávka po amerických dolarech. Zahraniční centrální banky směňovaly dolary za zlato. V polovině 60. let převýšily

⁶ Zlatý obsah dolaru byl 1. 7. 1944 určen na 0:888671 g ryzího zlata, za jednu trojskou unci zlata byla cena 35 USD (Durčáková, Mandel, 2010, s. 453)

⁷ Special Drawing Rights

pohledávky vůči americkému dolaru jeho zlaté krytí, čímž důvěryhodnost dolaru začala klesat. Centrální banky chtěly americký dolar vyměnit za zlato, čímž se americký dolar dostal do spirály, která vyústila v roce 1971, kdy americký prezident Nixon rozhodl o zrušení zlaté parity amerického dolaru, čímž padlo základní brettonwoodské uspořádání⁸. (Sedláček, 2008, s. 9)

1.1.4 Vývoj MMF po pádu brettonwoodského systému

Po pádu brettonwoodského systému fixních měnových kursů stál MMF před otázkou, zda jeho existence má ještě smysl nebo zda zanikne. V novém systému volných měnových kursů nebylo potřeba půjček k zajištění držení dostatečné likvidity k udržení flukтуаčního pásma $\pm 1\%$. Naopak při systému volných měnových kursů vznikl velký prostor pro národní hospodářskou politiku, MMF získal velmi silnou pozici jako konzultant. V roce 1976 byl na konferenci v Jamajce dokonce oficiálně pověřen dohledem nad světovým měnovým systémem (Sedláček, 2008, s. 10).

Již v 60. letech 20. století začal MMF půjčovat členským zemím i na jiné potřeby než jen udržení kursů. Vznikly účelové půjčky, které byly spjaty s problémy platební bilance, např.: Kompenzační finanční facility nebo Facility na financování nárazníkových zásob. V 70. letech 20. století v důsledku ropné krize, která zachvátila řadu zemí, začal MMF poskytovat tzv. Ropnou facilitu, která měla pomoci financovat vyšší náklady za ropu.

Další příležitost pro MMF znamenal vývoj 80. let 20. století, kdy se řada zemí především v Latinské Americe dostala do dluhové krize. MMF zareagoval na tento nebezpečný vývoj událostí. Uvolnil pro postižené země finanční prostředky, aby se země dostaly z platební neschopnosti a aktivně vystupoval jako partner při jednání o restrukturalizaci dluhu s věřitelskými finančními bankami. I přes velkou snahu se však nedařilo dosáhnout obnovení vztahů mezi dlužníky a věřiteli. Zlom v řešení dané situace nastal až s myšlenkou, že jediná možnost jak pomoci rozvojovým zemím v jejich situaci je odpuštění jejich dluhů. Tato myšlenka získala podporu v USA⁹ a v roce 1989 se začal realizovat. MMF byl klíčovým

⁸ Nutno podotknout, že krize zlata nebyla jediným důvodem rozpadu brettonwoodského systému. V 60. letech 20. století ve většině zemí docházelo k růstu inflace, která tlačila na kursové parity, což vedlo k devalvaci některých měn, např.: Libra nebo francouzský frank.

⁹ Jedná se o tzv. Bradyho plán, kdy se dluhy zemí u komerčních bankovních subjektů přeměnily za dluhopisy s měkkými podmínkami

hráčem v řešení a zažehnání mezinárodní dluhové krize, ale začala se objevovat kritika, že MMF rozšířil svojí působnost za dohodnuté hranice v Bretton-woods (Sedláček, 2008, s. 11-12).

1.1.5 Vývoj MMF po pádu komunismu

MMF pozorně sledoval vývoj v komunistických zemích na konci 80. let. Ještě před pádem Berlínské zdi¹⁰ se představitelé dohodli na přístupu pomoci postkomunistickým zemím. Jak uvádí Petr Sedláček: *„Na Pařížském summitu v červenci 1989 byl podpořen francouzský návrh na zřízení Evropské banky pro rekonstrukci a rozvoj a následný rok na summitu v Houstonu byly vyzvány MMF, SB, OECD a EBRD, aby studovaly sovětskou ekonomiku a poskytovaly doporučení pro realizaci reforem.“* (2008, s. 12)

Západní státy se tedy rozhodly vytvořit pro nově vzniknuvší tržní ekonomiky příznivé politické a ekonomické klima. Během 3 let se k MMF přidalo 20 zemí a MMF se tak stal téměř univerzální institucí a musel se začít zabývat řadou úplně nových otázek, např.: Začlenění nových tržních ekonomik do světového hospodářství, restrukturalizace daných ekonomik a změna jejich portfolia, privatizace státních podniků atd. MMF musel zesílit dohled v těchto zemích, musel také povolát celou řadu nových odborníků, aby se novými problémy začali aktivně zabývat.

Velmi významnou pomocí pro nové postkomunistické země byla finanční podpora, kterou země využívaly jako pomoc při vstupu na mezinárodní kapitálové trhy. V roce 1991 byl MMF dominantním zdrojem externího financování postkomunistických ekonomik, poskytoval téměř 150 % jejich čistých externích zdrojů. Již v roce 1992 se situace začala měnit. Většina postkomunistických zemí získala přístup na soukromé trhy a podíl financování MMF klesl pod 20 %. (Jonáš, 2000, s. 30-32).

V polovině 90. let vypukla vážná finanční krize v Mexiku, kde došlo k silnému odlivu domácího i zahraničního kapitálu, což vyvolalo pokles produkce a znehodnocení měny.

¹⁰ 9. listopadu 1989

Mexiko nebylo schopno bez finanční pomoci platit svoje zahraniční závazky, jako jediné řešení se jevila opětovná restrukturalizace dluhu. USA spolu s MMF a BIS zajistily přípravu programu s finanční pomocí 50 mld. USD. Situace se začala obracet k lepšímu až po zavedení nového programu finanční stabilizace, který zastavil pokles kursu, a úrokové sazby začaly klesat. Mexická krize zastihla MMF nepřipravený a odhalila slabiny mezinárodního finančního systému (Sedláček, 2008, s. 14-15).

Další krize, kterou se musel MMF zabývat, vypukla v roce 1997 a zachvátila celou jihovýchodní Asii. Skutečnost, že MMF nebyl schopen předvídat blížící se krizi, byla terčem velké kritiky, zároveň to vypůsobilo posílení dohledu v oblasti finančního sektoru a kursové politiky. Krize přiměla MMF ke zřízení tzv. Kontingenční úvěrové linky¹¹ a Doplnkové rezervní facility, která byla určená pro země, jež zasáhla náhlá tržní nedůvěra. V souvislosti s Asijskou krizí a nepřipraveností MMF se začalo mluvit i o nepřiměřenosti zdrojů MMF a po řadě jednání byla odsouhlasena revize kvót, která navýšila jejich výši o 45 %. Dále byla zavedena Nová dohoda o zápůjčce¹², která ztrojnásobila maximální možnou částku, kterou si MMF může zapůjčit od participujících zemí na 52,5 mld. SDR viz tabulka 2. (Sedláček, 2008, s. 17).

V první dekádě 21. století se vynořily lokální finanční krize, které zachvátily postupně např.: Rusko, Ekvádor, Turecko nebo Argentinu. Nestálost finančních trhů se naplno provalila v roce 2008, kdy na finančním trhu v USA odstartovala světová hospodářská krize, která stále ještě trvá.

¹¹ Tato pomoc byla určená zemím, které by mohly trpět v důsledku paniky mezi investory

¹² Tato dohoda se přidala k Všeobecné dohodě o půjčce z roku 1962

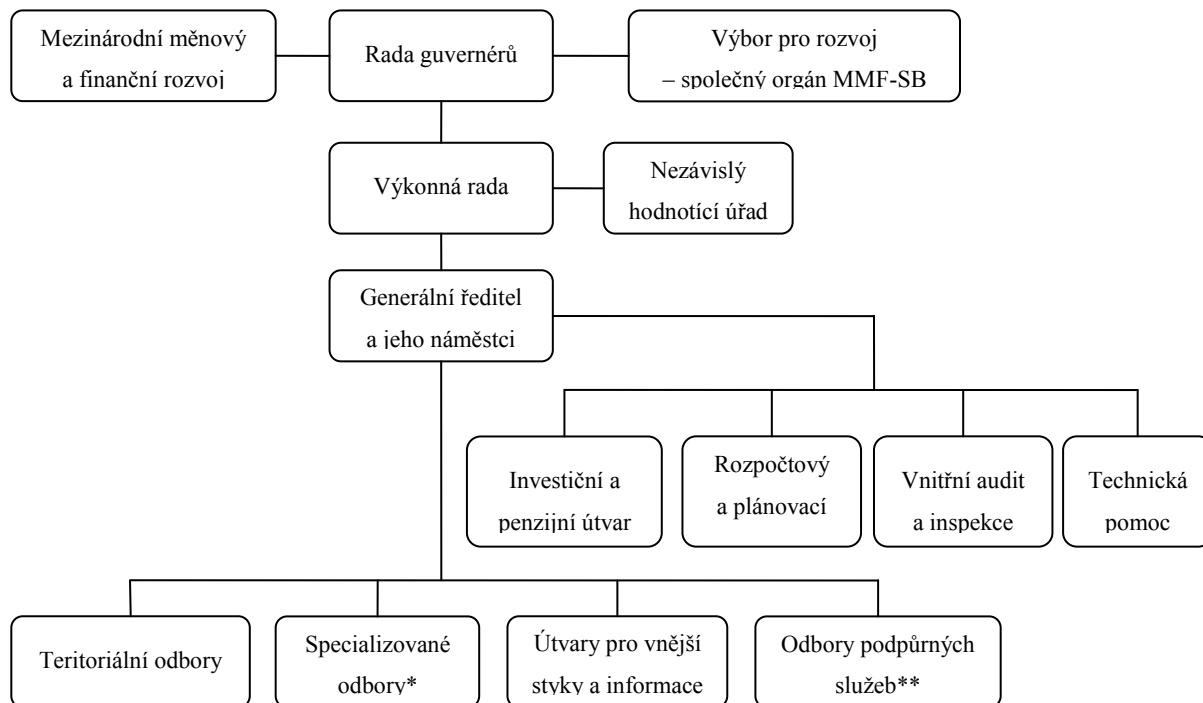
Tabulka 1: Podíly jednotlivých zemí na Všeobecné a Nové dohodě o zápůjčce (v mil. SDR)

Země	Podíl na Všeobecné dohodě o zápůjčce	Podíl na Nové dohodě o zápůjčce
USA	4250,0	6712,0
Německo	2380,0	3557,0
Japonsko	2125,0	3557,0
Francie	1700,0	2577,0
Velká Británie	1700,0	2577,0
Saudská Arábie	1500,0	1780,0
Itálie	1105,0	1722,0
Švýcarsko	1020,0	1557,0
Kanada	892,5	1396,0
Holandsko	850,0	1316,0
Belgie	595,0	967,0
Švédsko	382,5	859,0
Austrálie	-	810,0
Španělsko	-	672,0
Rakousko	-	412,0
Norsko	-	383,0
Dánsko	-	371,0
Kuvajt	-	345,0
Finsko	-	340,0
Hong Kong	-	340,0
Jižní Korea	-	340,0
Lucembursko	-	340,0
Malajsie	-	340,0
Singapur	-	340,0
Thajsko	-	340,0
Celkem	18500,0	34000,0

Pramen: Marková J. Mezinárodní měnová spolupráce. Praha: VŠE v Praze, 2006

1.2 Organizační struktura MMF

Jak vypadá schéma Organizační struktury MMF je znázorněno na obrázku 1.

Obrázek 1: Organizační struktura MMF

Pramen: MMF, Annual Report (2007), s. 71

Nejvyšším rozhodovacím orgánem MMF je Rada guvernérů¹³, která se skládá ze zástupců jednotlivých členských zemí MMF. Každá země má v radě guvernérů jednoho zástupce a jednoho alternáta¹⁴. Rada Guvernérů se schází jednou za rok, kde posuzuje činnost fondu za uplynulý rok. Do kompetence Rady guvernérů spadá především rozhodování o přijímání nových členů nebo o ukončení členství, o změnách statusu MMF, o změnách ve výši členských kvót o emisích SDR atd. (Marková, 2006, s. 29-30).

Většinu povinností má rada výkonných ředitelů (dále jen Výkonná rada), Výkonná rada dohlíží na veškerou činnost MMF a má hlavní rozhodovací roli především při formování politiky MMF. Země, které mají největší kvótu, USA, Japonsko, Německo, Francie a Velká Británie, mají ve Výkonné radě svého přímého zástupce. Ostatní země se řadí do tzv.

¹³ Některá literatura pracuje s českým názvem Sbor guvernérů.

¹⁴ Nynějším zástupcem České republiky je guvernér ČNB Miroslav Singer, jeho alternátem je pak vice guvernér ČNB Vladimír Tomšík. (International Monetary Fund, 2011, [online])

konstituencí, které mají své zástupce¹⁵. Velikost a složení Výkonné rady je často kritizováno kvůli faktu, že dominantní postavení ve Výkonné radě mají především ekonomicky vyspělé země a naopak rozvojové země mají v této radě téměř zanedbatelné postavení. (Sedláček, 2008, s. 139-142)

Mezi základní pravomoci Výkonné rady patří např.: prodej zlata, přidělování nebo rušení SDR, zavedení speciálního systému úvěrování, použití aktiv ze zvláštního výdajového účtu, atd. (Marková, 2006, s. 33).

Předseda Výkonné rady a zároveň vrcholný představitel MMF je nazýván Generální ředitel MMF. Již od roku 1946 existuje neformální dohoda, že generální ředitel MMF je představitel z Evropy¹⁶, v poslední době, je však tato skutečnost často kritizována a hledá se řešení otázky spravedlivé volby generálního ředitele. Generální ředitel je volen výkonnou radou a neměl by být guvernérem ani výkonným ředitelem MMF. (Sedláček, 2008, s. 146-147)

1.3 Postavení členských zemí v MMF

V současné době je členy MMF 185 zemí. Při zakládání MMF měly hlavní úlohu ekonomicky vyspělé země, ale s postupným rozšiřováním členské základny vznikaly tlaky ze strany států s rozvíjející se ekonomikou na reformu pravidel MMF, tato reforma se měla týkat především podmínek přístupu ke zdrojům MMF a změna hlasovací síly.

Hlasovací síla člena MMF se odvíjí od jeho finančního podílu – finanční kvóty. Každý člen má základních 250 hlasů a k tomu jeden hlas za každých 100 000 SDR členského podílu. Stanovená kvóta je splatná do šesti měsíců od přijetí země za člena. Splácí se z 25% ve směnitelné měně v 75% v národní měně dané země. Od stanovené výše se odvíjí i rozsah finančních prostředků, které může členská země od MMF čerpat. Členské kvóty jsou

¹⁵ Česká Republika je členem tzv. belgické konstituce. Členy jsou kromě České republiky a Belgie také Rakousko, Bělorusko, Maďarsko, Kazachstán, Lucembursko, Slovensko, Slovinsko a Turecko. (Česká národní banka, 2011, [online])

¹⁶ V roce 1946 došlo k neformální dohodě, že zástupce USA bude generálním ředitelem Světové banky a zástupce Evropy bude generálním ředitelem MMF, v té době nebylo mnoho jiných neevropských členů, proto se tato dohoda nikomu nezdála nerovná. Dnes je již situace jiná a neevropské země se snaží prosadit změnu.

přehodnocovány minimálně jednou za 5 let. Ke změně kvóty některé země, je potřeba 85% většiny hlasů a souhlas dané země (Marková, 2006, s. 32-37).

Z tabulky 3 vyplývá, že 5 hospodářsky nejvyspělejších zemí má hlasovací sílu téměř 40 % a navíc USA, které disponují hlasovací silou 16,74 %, mají nepsané právo veta (některá rozhodnutí, aby vešla v platnost, musí být odhlasována s minimálně 85% většinou hlasů). Zástupci EU celkem disponují hlasovací silou ve výši 34 %. Kritika ze strany rozvíjejících zemí vedla MMF k hledání nové rovnováhy, v roce 2008 byla schválena rozsáhlá reforma členských kvót. Tato reforma obsahovala tři základní opatření:

- Schválení nového modelu pro výpočet členských kvót
- Navýšení členských kvót zemím, které jsou nejvíce podhodnocené
- Ztrojnásobení počtu základních hlasů ze současných 250 na 750

I přesto, že byl tento návrh schválen 92,9% většinou, aby mohl vejít v platnost, je potřeba, aby byl ratifikován alespoň 85 % hlasů členských zemí, protože řada rozvojových zemí považovala tuto reformu za nedostatečnou a odmítla se pod ní podepsat. Otázka revize členských kvót tedy zůstala otevřená (Marková 2010, s. 10-14).

Tabulka 2: Rozdělení hlasovací síly v MMF mezi země a konstituence (k 12. 3. 2010)

Země, konstituence	Počet zemí v konstituenci	Hlasovací síla v %
USA		16,74
Japonsko		6,01
Německo		5,87
Francie		4,85
Velká Británie		4,85
Belgie	10 zemí	5,13
Nizozemsko	13 zemí	4,77
Španělsko	8 zemí	4,44
Itálie	7 zemí	4,10
Čína	Čína	3,65
Kanada	12 zemí	3,63
Malajsie	13 zemí	3,52
Korea	13 zemí	3,44
Norsko	8 zemí	3,43
Egypt	13 zemí	3,19
Saudská Arábie	Saudská Arábie	3,16
Siera Leone	20 zemí	3,01
Švýcarsko	8 zemí	2,78
Rusko	Rusko	2,69
Irán	7 zemí	2,42
Brazílie	9 zemí	2,42
Indie	4 země	2,35
Argentina	6 zemí	1,95
Rwanda	23 zemí	1,34

Pramen: MARKOVÁ, J. Reforma Mezinárodního měnového fondu je nevyhnutelná, *Český finanční a účetní časopis*: 2010.

2 MMF a jeho ovlivňování ČR

Vztahy mezi MMF a Českou republikou (dále jen ČR) se od začátku 20. století několikrát změnily. Několik desetiletí plánovaného hospodářství nadělaly značné díry do české ekonomiky. Po revoluci a opětovném vstupu ČR do MMF bylo za potřebí tyto trhliny napravit. Tento úkol nebyl jednoduchý a jeho řešení trvalo několik let. Díky práci odborníků ze strany ČR ale i ze strany MMF se mohla ČR vyvinout do tržní otevřené ekonomiky tedy do podoby, ve které se nachází dnes. Spolupráce mezi ČR a MMF však nezůstala jen u pomoci ze strany MMF. Dnes se ČR nachází na straně věřitelů a těch, kteří vysílají své odborníky do třetích zemí.

2.1 Vývoj spolupráce mezi MMF a ČR

Československá republika (dále jen ČSR) byla po druhé světové válce jedním ze zakládajících členů MMF. Mezi 45 zakládajícími členy byla ČSR na 20. místě z hlediska výše kvóty, což svědčí o tehdejší vyspělosti a ekonomickém rozvoji země. Kurs československé koruny byl stanoven 1USD = 50 Kč, dále byl stanoven zlatý obsah 1 koruny na 17,773 mg ryzího zlata. (Sedláček, 2008, s. 187)

Od roku 1948 byly vztahy mezi ČSR a MMF napjaté. Komunistická strana, nebyla ochotná plnit podmínky dohody, nepřijala Marshallův plán pomoci a v roce 1954 provedla peněžní reformu, aniž by ji s MMF konzultovala. ČSR byla vyzvána k vystoupení z MMF a k 31. 12. 1954 tedy ČSR z MMF vystoupila.¹⁷

Po převratu v roce 1989, byla ze strany Československé federativní republiky (dále jen ČSFR) vyjádřen eminentní zájem o navázání spolupráce.¹⁸ Dne 20. září 1990 byla podepsaná dohoda o obnovení členství a ČSFR začala vkládat svůj členský podíl v čs. měně, výše kvóty byla

¹⁷ ČSR vystoupila ve stejný čas i ze Světové banky

¹⁸ Již 11. ledna 1990 byla zaslána žádost o přijetí ČSFR do MMF, žádost byla podepsána tehdejším ministrem financí Václavem Klausem.

stanovena na 592 mil. SDR (cca 826 mil. USD), z čehož 22,7 % musela ČSFR splatit ve směnitelné měně a zbytek v měně domácí. (Sedláček, 2008, s. 188)

2.2 Praktická pomoc MMF České republice

Ekonomika ČSFR byla po letech komunismu značně poškozená a zaostalá oproti vyspělým západním ekonomikám. Nová vláda řešila otázky restrukturalizace hospodářství, privatizace státního majetku, změnu důchodového systému, navázání zahraničního obchodu atd. Všechny změny, které bylo potřeba zavést, byly spjaty s velikou finanční investicí.

Na konci roku 1990 byla do ČSFR vyslána mise z MMF, která měla za úkol posoudit žádost o poskytnutí finanční pomoci. Z kraje roku 1991 byla tato pomoc schválena, veškeré přípravy a projednávání proběhly v mimořádně krátké době (4 měsíce od vstupu ČSFR do MMF). Podmínkou pro poskytnutí této půjčky bylo zpracování ekonomického programu po dobu čerpání půjček, tedy konkrétní vypracování plánu na reformu hospodářství a jeho dodržování. Hlavní cíle byly stanoveny v těchto 4 oblastech:

- Čisté zadlužení veřejného sektoru
- Čistá domácí aktivita bankovního systému
- Kumulativní změny čistých devizových rezerv
- Limit vývoje vnější zadluženosti

Dále pak vláda přislíbila, že v daných termínech budou přijata konkrétní opatření v jednotlivých oblastech hospodářské politiky, což je v podstatě schválený scénář ekonomické reformy. K nejvýznamnějším oblastem této reformy patří:

- Cenová liberalizace
- Liberalizace zahraničního obchodu
- Vnitřní konvertibilita Kč
- Důchodová politika (regulace růstu mezd, která zabrání vzniku inflační spirály¹⁹)

Celkový objem úvěrových prostředků, které ČSFR mohla čerpat od MMF, byl složen ze tří částí:

¹⁹ Tempo růstu mezd musí v průměru zaostávat za tempem růstu maloobchodních cen.

- Pohotovostní úvěr v hodnotě 619,5 mil. SDR (cca 881,3 mil. USD), který byl určen na podporu ekonomické reformy
- Úvěr v rámci Kontingentní finanční Facility ve výši 483,8 mil SDR (cca 688 USD), který byl určen na kompenzaci zvláštních výdajů na dovoz ropy kvůli zvýšení její tržní ceny, v důsledku krize v Perském zálivu
- Přístup k rizikovému úvěru, jehož maximální výše mohla dosáhnout 147,5 mil SDR (cca 210 mil USD). Tento úvěr byl určen pro další dodatečné výdaje spjaté s cenou ropy, ale zároveň doplňoval úvěr pohotovostní.²⁰

Celkově tedy mohla ČSFR čerpat prostředky z MMF ve výši 1250,8 SDR (cca 1780 mil USD). Tyto úvěry byly splatné do 5 let. (Wiegl, 1991, s. 1-4)

V roce 1993, když se ČSFR rozdělila na dva státy, bylo potřeba i tento úvěr u MMF rozdělit na dva. Bylo využito poměrové řešení podle členských kvót české a slovenské republiky, kdy ČR v poměru 2,29:1 obdržela členskou kvótu 589,5 a Slovenská republika 257,4. V rámci tohoto dělení tedy připadl dluh vůči MMF pro ČR 780,7 mil. SDR. Poté, co ČR získala od prestižních ratingových agentur dobré hodnocení a mohla si půjčovat na mezinárodních trzích, se její finanční podmínky prudce zlepšily a už nepotřebovala čerpat zdroje od MMF. Dokonce ČR mohla předčasně splatit své závazky vůči MMF již v roce 1994 a mohla se tak stát čistým věřitelem MMF. (Sedláček, 2008, s. 189)

2.3 Praktická pomoc České republiky MMF

Když se česká koruna stala vnějšně směnitelnou, mohla ČR navázat hlubší spolupráci s MMF. V druhé polovině 90. let 20. století MMF rozvinul nové instrumenty, které pomáhaly zvýšit transparentnost a kredibilitu hospodářské politiky. ČR byla jedna z prvních zemí, která využila možnosti zapojení do těchto programů. Již v roce 2000 byla ČR zařazena do plánu finančních transakcí MMF. Tato skutečnost znovu potvrdila stabilitu platební bilance ČR.

Významnou součástí spolupráce mezi ČR a MMF byla i technická pomoc. Od roku 1993 byla ČR příjemcem rozsáhlé technické pomoci v různých sférách, např. v oblasti statistiky,

²⁰ Tato facilitu nakonec nebyla využita.

měnové nebo fiskální politiky atd. Již brzy však začala ČR vystupovat i jako poskytovatel technické pomoci. Výhoda českých odborníků, které MMF využíval, spočívala v tom, že se dobře vyznali v oblasti přechodových ekonomik. Proto se mohli odborníci z České národní banky (dále jen ČNB) účastnit misí do méně rozvinutých zemí, kde sdíleli svoje zkušenosti. (Sedláček, 2008, s. 190-193)

V souvislosti se spoluprací ČR s MMF je třeba zmínit i vrcholný okamžik spolupráce, kdy v roce 2000 bylo v Praze pořádáno Výroční zasedání guvernéřů MMF a světové banky.

3 MMF v éře globalizace

Globalizace je fenomén, který mění ustálená a historií utvořená pravidla. Trhy jsou provázanější a problém jednoho státu se stává problémem světovým. Na jedné straně se Evropa snaží sjednotit, aby měla silnou konkurenční pozici vedle dominujících USA, na druhé straně světa se původně rozvíjející země postupně proměňují v silné soupeře v boji o místo na světovém trhu. Svět se mění - následující kapitola reflektuje tyto změny, které samozřejmě ovlivňují i změny v MMF.

3.1 Skupina G20

Skupina G20, která sdružuje nejsilnější ekonomiky světa,²¹ funguje již od roku 1999, ale na významu nabývá hlavně v posledních třech letech, od rozpoutání světové hospodářské krize pádem americké banky Lehman Brothers. Skupina G20 nemá žádnou implementační ani vynucovací pravomoc, přesto rozhodnutí, ke kterým dospěje, mají vážnost, protože skupina jako celek reprezentuje přibližně dvě třetiny celé světové populace, 85 % globálního HDP a asi 80 % objemu světového obchodu. (Fárek, 2012, s. 4-5)

Skupina G20 je akceschopnější než ostatní skupiny (G8, OSN, WTO, ...). Na rozdíl od skupiny G8 mají v G20 zastoupení i nově se vynořující trhy, jejichž role v mezinárodní politice a ekonomice prudce narůstá. Mediálně známější skupina G7 resp. G8 se svým složením odkazuje spíše na starší podobu rozdělení světa podle velikosti hospodářského vlivu. Politické a ekonomické instituce typu OSN nebo MMF jsou příliš velké, aby mohly pružně reagovat na aktuální světové dění. Zdá se tedy, že skupina G20 má optimální velikost i složení, aby mohla ovlivnit budoucí globální finanční uspořádání, jak uvádí Petr Zahradník (2012, s. 11): „Není tedy pochyb, že právě G20 může být jednou z nejvýznamnějších platform, prostřednictvím kterých bude nové ekonomické prostředí a reformy světových

²¹ Skupinu tvoří 19 zemí: Argentina, Austrálie, Brazílie, Čína, Francie, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Jižní Korea, Mexiko, Německo, Rusko, Saúdská Arábie, Turecko, USA a Velká Británie. Dvacátým členem je EU.

finančních institucí uskutečňovány. G20 je rovněž tak bezpochyby zřetelnou a autentickou ilustrací nárůstu nejen ekonomické síly, ale též hospodářsko-politického vlivu těchto velkých, rozvíjejících se zemí. Z tohoto pohledu je pro tyto země platforma G20 nikoli cílem, ale nástrojem, jehož prostřednictvím mohou lépe prosadit svůj zájem nejen v oblasti globálních trhů, ale též odpovídajícím zastoupením ve významných mezinárodních institucích.“

Jak již bylo zmíněno, skupina G20 nabyla na důležitosti v roce 2008 po vypuknutí světové hospodářské krize. V této době byly formulovány základní záměry skupiny, které vyplývají z následujících skutečností:

- Změna postavení států a regionů ve světovém hospodářství a relativně rychlý růst řady rozvojových států, zejména Indie a Číny, způsobily změnu hierarchie a poměru sil ve prospěch dříve zaostávajících zemí²².
- Obrovské deficity rozpočtů a platebních bilancí některých rozvinutých zemí a zahraničněobchodní přebytky řady dalších zemí
- Nedořešená otázka mezinárodně propojené a koordinované regulace finanční sféry, jako je řízení rizik, regulace finančních trhů, odpovědnost za chod a hospodaření transnacionálních korporací a mezinárodně působících institucí.

Setkání skupiny se po roce 2008 účastní nejen ministři financí a guvernéři centrálních bank, ale i hlavy států, za EU se schůzek účastní zpravidla představitelé předsedající země. Dále jsou k jednání zvaní čelní zástupci významných mezinárodních institucí. (Fárek, 2012, s. 4-5)

3.1.1 Summity G20

První ze summitů, od doby, kdy G20 jako skupina získala na vážnosti, proběhl ve Washingtonu v listopadu 2008. Summit, který proběhl v reakci na již zmíněný pád americké banky Lehman Brothers, nepřinesl žádné průlomové řešení. Důvodem, proč summit nedošel ke konkrétním krokům, byl nejen tlak amerického prezidenta George Bushe, který prosazoval opatrné kroky, jež by neměly ohrozit principy volného trhu, ale i nepřítomnost nově zvoleného prezidenta USA Baracka Obamy, který požadoval efektivnější regulaci

²² Dříve rozvíjející se ekonomiky mají nyní nejen více než poloviční podíl na souhrnném hospodářském výkonu (HDP) ve světě, ale i relativně vysoké tempo růstu ekonomiky a zahraničně investiční aktivity.

hospodářství podobně jako ostatní hlavy vlád. V jednání na tomto summitu bylo i téma MMF, který potřeboval finanční injekci ve výši sta miliard USD, aby mohl efektivněji řešit nastalou finanční krizi, ale ani v tomto bodě nedošla G20 ke shodě. Vládní špičky skupiny G20 se dokázaly domluvit jen na tom, že ohrožená světová ekonomika potřebuje přísný dohled, regulaci a širší spolupráci všech států. Zásadní rozhodnutí skupiny tedy byly odsunuty na jaro dalšího roku. (Mostecký deník, 2008 [on line])

Na první ze summitů se leadeři jednotlivých zemí mimo jiné snažili definovat hlavní oblasti zájmu G20, jak uvádí Petr Zahradník (2012, s. 11):

- *„Vytvoření rámce pro silný, udržitelný a vyvážený růst*
- *Zesílení mezinárodního finančního regulačního systému*
- *Modernizace globálních institucí tak, aby odrážely stav a strukturu globální ekonomiky*
- *Reforma mandátu, smyslu a systému řízení MMF a rozvojových bank*
- *Energetická bezpečnost a klimatické změny*
- *Zesílení podpory pro nejohroženější a nejzranitelnější*
- *Otevřená globální ekonomika“*

Výsledky jednání prvního ze summitů napomohly k realizaci některých významných opatření jako koordinace makroekonomické politiky nebo regulace bank i finančních trhů nebo zdržení se protekcionistických reakcí a snaha o větší transparentnost.

Další kolo jednání se odehrálo v dubnu 2009 v Londýně. Výsledkem jednání byla shoda o navýšení zdrojů MMF až na 750 mld. USD díky nové alokaci SDR ve výši 250 mld. USD.²³ Dále se účastníci summitu v Londýně shodli na uvalení tvrdých sankcí pro daňové ráje, např. zákaz mezinárodním organizacím v daňových rájích investovat. Skupina se také zabývala zpřísněním regulace a kontrolou nad odměnami manažerů nebo kontrolou nad ratingovými agenturami, zlepšení účetních norem, či povinností pro banky vytvářet finanční rezervy. Dalším důležitým rozhodnutím skupiny G20 je zřízení nového orgánu, který by měl dohlížet na finanční stabilitu (tento orgán má spolupracovat s MMF). Dubnový summit v Londýně tedy přinesl jisté aplikovatelné závěry.

Finanční krize, která se stále prohlubovala, přiměla skupinu G20 zvýšit frekvenci summitů z jednoho na dvě setkání za rok. Další summit se tedy uskutečnil ještě v roce 2009 na konci září v americkém Pittsburghu. Hlavními body programu bylo sbližování účetních standardů

²³ Zdroje MMF by se tak měly ztrojnásobit a zároveň by měl být vytvořen nový rezervní fond.

pomocí ocenění reálné hodnoty investic, rizik a rezerv na nesplácené úvěry; posílení kapitálu a likvidních aktiv bank, pro vytvoření zásob na budoucí finanční nevyrovnanosti a dohled nad ratingovými agenturami. V neposlední řadě bylo na summitu v Pittsburghu projednáváno nerovné postavení členských zemí v MMF. Reforma MMF měla přispět k přizpůsobení rozhodovací struktury ve prospěch rozvíjejících zemí, které dosud neodpovídalo globálnímu měřítku.²⁴

Summit v Pittsburghu definitivně potvrdil skupinu G20 jako hlavní globální fórum, která tak nahradila do té doby preferovanější skupinu G8. Představitelé zemí G20 se shodli na uznání důležitosti MMF a světové banky jako institucí, které mají klíčový význam pro řešení otázek ekonomické krize, potírání klimatických změn, zajištění potravinové bezpečnosti a lidského rozvoje v nejchudších zemích světa, podpoře růstu a rozvoje soukromého sektoru či přechodu k zelené energetice. Naopak se na zářijovém summitu jednoznačně potvrdila pouze okrajová role OSN při řešení globální krize.

V roce 2010 také proběhly dva summity, oba se zabývaly otázkou snížení státních deficitů nejvíce zadlužených zemí tak, aby se nebrzdil jejich ekonomický vývoj. K prvnímu ze summitů se sešli představitelé zemí G20 v červnu v kanadském Torontu. Projednávala se především témata globální regulace finančního systému, zpřísnění podmínek fungování finančních institucí s důrazem na snížení rizika investování, jako jedno z řešení bylo navrženo zpřísnění pravidel, které zvýší informovanost o rizikovosti investic. Hlavním tématem summitu bylo již výše zmíněné oddlužení největších a zároveň nejzadluženějších světových ekonomik. Jednání však nebyla jednoznačná a proto se konkrétní rozhodnutí odložila na listopadový summit do jihokorejského Soulu.

Listopadový summit přímo navázal na otevřené problémy ze summitu předchozího. Leaderi zemí G20 se chystali otevřené otázky uzavřít, situace na mezinárodní politické a hospodářské scéně, ale byla velmi napjatá a velká očekávání od summitu v Soulu naplněna nebyla. Hlavním výsledkem jednání v Soulu byl alespoň závazek členských zemí G20, že nebudou

²⁴ USA přislíbily vzdát se 5% svých hlasů ve prospěch nejvíce podceněných států. Toto řešení však není konečné, protože celková rovnováha se v tomto případě příliš nezmění, neboť Spojené státy budou i nadále disponovat 17 procenty (stále budou mít právo veta). Procento hlasů vyspělých zemí se tedy po reformě sníží z 68,3 % na 65 %, což v podstatě pořád znamená většinu. Podíl hlasů nejchudších zemí se zvýší ze 7,7 % pouze na 7,8 %. (Glopolis, 2009 [online])

uměle upravovat měnové kursy svých zemí pomocí intervencí centrálních bank.²⁵ Nelze však smést celý summit ze stolu, k některým závěrům se skupina dopracovala, jak uvádí Fárek (2012, s. 6): *Hmatatelným výsledkem byla dohoda o přerozdělení hlasovacích kvót v MMF ve prospěch rozvíjejících se zemí, jejichž ekonomická síla stále stoupá. Co do podílu hlasů se stane například Čína třetím nejvlivnějším členem (za USA a Japonskem) ze 187 členských států. Evropa se zřekne asi šesti procent hlasů a dvou křesel ve výkonné radě.*

Další summit a dosud poslední proběhl až po roce ve francouzském Cannes v listopadu 2011. Celý průběh jednání byl značně poznamenán současnou krizí Eurozóny v čele s krizí Řecka. V jednání se zástupci G20 v podstatě rozdělili do dvou táborů (tábor evropských zemí a tábor ostatních zemí), přičemž evropské země se chtěly převážně zabývat řešením krize Řecka a Eurozóny jako takové, kdežto pro ostatní země tento problém není tak palčivý jako třeba kolísání cen surovin a plodin, směnné kursy nebo vybírání daně z operací na finančních trzích, což jsou problémy, kterými se skupina G20 má zabývat primárně. Výsledek listopadového summitu nebyl uspokojivý, místo konkrétních kroků se skupina G20 omezila spíše na teoretické a obecné proklamace. Další summit bude v režii Mexika v červnu 2012 ve městě Los Cabos.

Na první pohled lze shrnout, že skupina G20 zatím nepřinesla mnoho rozhodnutí, která by zásadním způsobem přispěla k řešení globálních problémů. Tuto skutečnost lze jednoduše vysvětlit faktem, že G20 není instituce typu MMF nebo SB a jak již bylo zmíněno, nemá žádnou implementační, vynucovací ani rozhodovací pravomoc. Skupina je spíše centrem ekonomického vládnutí, kde se jednotlivé vlády můžou dohodnout na společném postupu, mohou identifikovat problémy a navrhnout společná řešení, není však v moci skupiny G20 tato řešení implementovat, tuto moc mají právě instituce jako MMF, EU nebo OSN. Skupina G20 je reprezentativní fórum k řešení globálních problémů, ale samozřejmě je možné reprezentativnost ještě zvýšit (například konzultací s nečlenskými státy G20, které by se tak nepřímo účastnily na rozhodovacím procesu skupiny nebo konzultací se soukromým sektorem, který hraje ve světovém hospodářství nemalou roli). Dalším faktorem, který ukazuje na důležitost skupin jako je G20 je efektivita. Efektivita skupiny G20 je určitě vyšší

²⁵ Před summitem v Soulu se navzájem osočovaly USA s Čínou právě ze záměrného podceňování své měny, které vede ke konkurenčním výhodám vůči dalším zemím. Celý summit se nesl v duchu osočování se z nedodržování pravidel, možná právě proto byly závěry ze summitu dost nekonkrétní a chladně přijímány jak jednotlivými zeměmi G20, tak i ostatními zeměmi.

než u globálních fór, ale určitě by mohla být lepší. Návrhy na zvýšení efektivity G20 jsou například snížení počtu členů nebo přístup charakterizovaný variabilní geometrií,²⁶ dalším návrhem je větší institucionalizace skupiny. Efektivitu G20 by jistě zvýšilo, kdyby se na fóru řešily problémy, které jsou pro udržitelnou a férovou globalizaci zásadní, což jsou např. mezinárodní obchod, klimatické změny nebo energetická a potravinová bezpečnost. Od roku 2008 se setkání skupiny G20 primárně zaměřovaly na reformu MMF a Světové banky nebo na akční plán pro růst a zaměstnanost, řízení kapitálových toků, udržitelnost finanční stability a flexibilita finančních kursů (Čáslavka, Lukáš, 2012, s. 7-9).

3.1.2 Skupina BRICS

BRICS je označení pro hospodářské seskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky. Pro tyto země je typické rychlé tempo růstu ekonomiky, které přidává těmto zemím čím dál více na globální důležitosti. Některé prognózy mluví o tom, že by se skupina BRICS mohla během 50 let stát dominantními ekonomikami světa, podobně jako bývaly země G7. Země skupiny BRICS tvoří přibližně 27 % kontinentální plochy světa, žije v nich 42 % obyvatelstva planety a společný HDP se pohybuje kolem 18,5 miliard USD. Při porovnání zemí mezi sebou z hlediska HDP na obyvatele by vedlo Rusko, v absolutních číslech, by pak nejsilnější byla Čína, která je i považována za nejsilnějšího člena skupiny. Naopak hospodářsky nejslabším členem skupiny by pak byla Jižní Afrika, která byla ke skupině připojena až v roce 2011 (kdy se původní název BRIC změnil na BRICS). Skupina, která původně sloužila jen jako pojmenování zemí s podobnými charakteristikami pro ekonomy a novináře, se postupně mění ve spolupracující blok zemí na úrovni hospodářské i diplomatické.

Až do roku 2008 se země skupiny BRIC soustředily zejména na diplomatickou aktivitu, vzájemné posilování vztahů a rozvoj spolupráce s tradičními transatlantickými mocnostmi. V zářijovém summitu v Pittsburghu v roce 2009 skupina BRIC oficiálně posílila své postavení v G20 a MMF. Posilování statusu zemí BRIC přicházelo ve stejný čas jako jejich vstup na velké západní trhy a budováním funkčním vazeb v oblasti obchodu a finančních toků. Země BRIC se výrazně zaměřily na vytváření systému, který by je pojistil proti

²⁶ Země se účastní jednání podle jejich zájmu na dané problematice a podle jejich možností danou věc ovlivnit

finančním a měnovým šokům (akumulace rezerv, rovnováha veřejných dluhů,...), který značně omezil závislost zemí BRIC na MMF v případě potřeby nouzového financování. Za velký přínos skupiny lze mimo jiné pokládat její zapojení do rozvíjení diplomatických vazeb s rozvojovými zeměmi a dalšími rychle se rozvíjejícími ekonomikami, které nejsou členy G20 (tyto snahy vedly i k připojení Jižní Afriky do skupiny). Během hledání řešení propuknuté finanční krize se vyskytla možnost, že by země ze skupiny BRICS vystupovaly jako věřitelé. Na to spoléhaly mnohé rozvojové země, ale ukázalo se, že země BRICS nejsou na tuto pozici ještě připraveny. Obdobná situace nastala i během roku 2011, kdy země EU doufaly v pomoc z komplikované situace vyvolané řeckou krizí, ale ani v tento moment se země BRICS do role věřitele nepostavily (Rezková, 2012, s. 12-13).

V současné době se v souvislosti se zemí BRICS řeší rozložení sil v MMF. Tomuto problému se věnovalo i několik summitů G20, kde má právě skupina BRICS poměrně silné zastoupení. Jak již bylo výše zmíněno, rozložení sil v MMF se částečně přeskupilo právě ve prospěch skupiny BRICS, tento vstřícný krok ze strany EU a USA je však zatím považován za ne úplně dostatečný a skupina bude i v budoucnu jistě usilovat o další změny.²⁷

3.2 Globalizace financí

V posledních letech je pro světové hospodářství typické prohlubování finanční otevřenosti ekonomik, která přesahuje úroveň mezinárodní integrace dalších složek ekonomické aktivity. Dochází ke sjednocování a vzájemného provázání kapitálových trhů, měnových kursů a úrokových měr. Narůstá přeshraniční investování, rostou globální dodavatelské řetězce, které jsou čím dál více závislé na mezinárodním obchodu. Tyto faktory vedou k většímu provázání obchodních a finančních aspektů globalizace a finanční krize se díky nim mění na hospodářské podobně jako u již zmíněné krize, kterou odstartoval pád americké banky (tudíž původně krize ryze finanční) v roce 2008, která se rozrostla v krizi hospodářskou, přičemž souvislosti finanční krize a globalizace spočívají především v otevírání stále většího prostoru pro obchodování s cennými papíry a rozprostírání rizik mezi množstvím investorů z různých zemí, tedy rychlé propojování ekonomik, které jsou od sebe navzájem velice odlišné.

²⁷ Skupina BRICS usiluje i o změnu „dědičného“ práva na klíčové posty v MMF a Světové bance pro USA a EU

Propojováním těchto ekonomik pak dochází k zastírání pravého původu daného cenného papíru, který pak je těžké správně ohodnotit jak z hlediska reálné hodnoty, tak i z hlediska rizikovosti. Nástup finanční a hospodářské krize pak znovu poukázal na značné nedostatky v legislativních pravidlech a nepřípravenost regulačních orgánů na vnější makroekonomickou spolupráci. (Fárek, 2011, s. 4)

Současná globální ekonomická nerovnováha jen potvrzuje skutečnost, že globální ekonomika není pevně ukotvena. Ukotvení rovnováhy je tedy současná hlavní výzva, při hledání řešení této nerovnováhy je potřeba se zaměřit hlavně na těchto 5 oblastí:

Neukotvenost systému vzhledem k dřívější vazbě na zlato, kdy k ovlivňování a řízení globální likvidity jsou využívány národní (nebo regionální) měny, kde mají stále výsadní postavení hospodářsky vyspělé státy a naopak rozvojové země jsou z ovlivňování měnového dění téměř vyloučeny a to i navzdory k růstu jejich ekonomické síly a nemají tedy potřebu se o udržení stability globálního měnového systému angažovat.

Dominantní postavení amerického dolaru, ve kterém se provádí až 85 % mezinárodního obchodu, což je silně v nepoměru vůči velikosti podílu USA na světovém HDP. Dále pak tvoří americký dolar asi 65 % světových měnových rezerv (na Euro pak připadá asi 20 %). Přitažlivost dolaru spočívá především v tom, že je podporován světově nejlikvidnějšími kapitálovými trhy a navíc k americkému dolaru neexistují atraktivní alternativy, druhé nejpoužívanější platidlo je Euro, jehož stabilita je pořád značně nejistá a americkému dolaru zatím tedy nemůže ani zdaleka konkurovat.

Akumulace velkých objemů devizových rezerv – převážně v rozvíjejících se ekonomikách. Suma globálních rezerv se v roce 2010 pohybovala okolo 8,4 bilionu USD, což je asi 14 % světového HDP²⁸, přičemž dvě třetiny z této sumy připadaly na rozvíjející se trhy, což v důsledku vede chudé země k zanedbávání vnitřní investiční spotřeby a zároveň k levnému půjčování peněz západním zemím (zejména USA). Tento systém tedy vede k velkému nárůstu platebních deficitů hospodářsky vyspělých států a k platebním přebytkům chudých zemí, což vede k poruchám světového hospodářství.

Opakující se výskyt finančních krizí (regionálních i světové povahy), které souvisejí nejen s celosvětovým snižováním úrokových měr, které sebou přináší větší zadlužení států, ale i s velkým objemem pohybu kapitálu přes hranice států, které vedou k hospodářským

²⁸ V roce 1995 byla suma globálních rezerv 1,3 bilionu USD, což bylo asi 5 % světového HDP. Je tedy patrná tendence obrovského nárůstu devizových rezerv v posledních dvou desetiletích.

výkyvům způsobené inflací, bublinovými efekty na trhu nemovitostí a finančních aktiv, nadměrnou měnovou apreciací nebo rizikem spjatým s náhlým přerušením toku kapitálu.

Zásahy centrálních bank jednotlivých států, které vedou k oslabování národní měny nebo k prevenci jejího posilování na straně rozvíjejících se zemí. Takové zákroky vedou k získávání konkurenční zahraničně obchodní výhody, protože úspěšné udržování podhodnoceného kursu měny zlevňuje domácí zboží a podněcuje vývozy, tedy i příliv peněžních zdrojů ze zahraničí. Západním zemí je naopak vytýkáno udržování extrémně nízkých úrokových měr, které vede investory k investování svého majetku v jiných zemích, především v zemích s velkým tempem růstu ekonomiky. Příliv investovaných peněz do těchto zemí pak vytváří tlak na zhodnocení domácí měny, které má nepříznivý dopad na export. (Fárek, 2011,

s. 4-5)

K překonání globální ekonomické nerovnováhy je potřeba zavést řadu reforem. Jedno z východisek k řešení této nerovnováhy je předpoklad odklonu od současného modelu, ve kterém chudší země, které mají rychlé tempo růstu, částečně financují běžnou spotřebu v rozvinutých ekonomikách. Je tedy nutné, aby byly přesměrovány zdroje růstu ekonomiky ze zemí s deficitní platební bilancí do zemí, které mají přebytkovou platební bilanci. Takový zásah vyžaduje koordinovanou reformu světového rozsahu. Po tom, co skupina G20 na summitu v Soulu nedospěla k názorovému sjednocení na postup k obnově mezinárodní ekonomické rovnováhy, byla podpořena úloha MMF v této otázce. MMF se zdá být dostatečně technicky, znalostně i intelektuálně vybaven a má potřebné zkušenosti k zavedení globálních pravidel, která by omezovala volnost vlád uchylovat se ke kontrolám pohybu kapitálu. Otázkou zůstává, jakým způsobem se bude MMF dařit prosazovat tato pravidla v jednotlivých zemích.

3.2.1 Postavení Číny v mezinárodním měnovém uspořádání

Čína je největším světovým vývozcem zpracované produkce (podle WTO), díky svému obrovskému exportu dosahuje velkých zahraničněobchodních přebytků a tím se jí daří

akumulovat velký objem měnových, převážně dolarových rezerv.²⁹ Na americký dolar Čína váže i svou měnu renminbi (dále RMB). Zároveň je Čína i největším věřitelem USA, kdy v roce 2010 vlastnila americké vládní dluhopisy o hodnotě 800 miliard USD. Úspěch Číny v exportu je z velké míry tvořen faktem, že si Čína pomáhá podhodnocováním svého měnového kursu³⁰, čímž vytlačuje tradiční vývozce z globálního trhu a podílí se tak na prohlubování světové ekonomické nerovnováhy. Na vysoké úrovni exportu, poměrně nízké úrovni vnitřní spotřeby, ale naopak velké úrovni domácích úspor a na podhodnoceném měnovém kursu, je založen růstový model Číny. Díky vazbě RMB na USD, který ale neustále oslabuje, pak uváděná roční apreceiace 2,5 % RMB vůči USD není dostačující a měna je silně podhodnocená. Další vliv na čínskou měnu má i skutečnost, že RMB není měna mezinárodní. Tato skutečnost se však postupně mění, za vstřícné kroky ze strany Číny lze považovat např. umožnění zahraničním komerčním a centrálním bankám investovat na čínském mezibankovním dluhopisovém trhu, díky kterému se RMB v podstatě začíná řadit mezi mezinárodně obchodovatelné měny.³¹ Dále se pak z Číny začínají šířit emitované dluhopisy některých transnacionálních korporací právě v čínské měně,³² které naznačují možný dlouhodobý směr čínské měny, která by tak mohla mít hlavní roli na asijském kontinentě. (Fárek, 2011, s. 5-6)

V souvislosti se současnou krizí Eurozóny, vzhlíží představitelé EU k Číně jako k možnému zachránci. Ačkoliv se původně zdálo, že se Čína nechce zapojovat do řešení této krize, nyní se jeví možnost zapojení Číny v pomoci Eurozóně reálněji, než dávala dosud najevo a Čína zvažuje aktivní zapojení do Evropského fondu finanční stability (dále jen EFSF). Pro Čínu je důležité, aby se dluhová krize v Eurozóně vyřešila a aby se euro stabilizovalo hlavně z toho důvodu, že EU představuje jednoho z klíčových odběratelů. Situace je však stále otevřená a řešení se hledá. Avšak už jen vstřícný krok Číny, který spočívá především v příslibu finanční pomoci, skokově euro posílil a to i přesto, že o konkrétní výši pomoci se teprve bude jednat.

²⁹ Čína velikost svých devizových rezerv v USD neustále zvyšuje. V roce 2011 vlastnila celkově na devizových rezervách 2,85 bilionů USD, v roce 2010 to bylo zhruba 2 biliony USD.

³⁰ Podle odhadů o cca 20-40 % oproti USD

³¹ Držbu čínské měny zatím deklarovala např. centrální banka Malajsie.

³² Např. společnost Carterpillar, která prodala své obligace za 1 miliardu RMB nebo ruská banka VTB Bank, která vydala dluhopisy rovněž v hodnotě 1 miliardy RMB.

4 Eurozóna, její vznik a fungování

Vytvoření Eurozóny, hospodářské a měnové unie je cílem, který je považován za vrchol evropské spolupráce už od dob Evropského hospodářského společenství a který byl formálně ukotven již v Maastrichtských smlouvách z roku 1992. Přijetí společné měny se jeví jako podmínka pro vytvoření jednotného vnitřního trhu, kde se ekonomické procesy mohou realizovat bez ohledu na hranice států. Společný trh a přijetí společné měny s sebou přináší pozitivita jako např. snížení transakčních nákladů spojených s výměnou bývalých měn, odstranění kursového rizika, které je spojené s kolísáním národních měn a tedy i měnových kursů, sjednocení úrovně úrokových sazeb a míry inflace. Všechny tyto efekty, které sebou společná měna přináší, se mají projevit jako dynamický efekt vedoucí v důsledku rozvoje finančního trhu a zvětšení disponibilního kapitálu k rychlejšímu dlouhodobému ekonomickému růstu. (Kraft a Fárek 2008, s. 170)

Ke spojení různých národních trhů a měn je nutné splnit řadu kritérií, které by měly zajistit fungování nového nadnárodního trhu. Na Maastrichtské konferenci bylo dohodnuto pět konvergenčních kritérií, které musí splnit každá země, aby se mohla stát členem Eurozóny.

- Vládní deficit nesmí překročit 3 % velikosti HDP.
- Vládní dluh nesmí být vyšší než 60 % HDP.
- Míra inflace nesmí být vyšší o více jak 1,5 % než je průměr 3 zemí EU s nejnižší mírou inflace.
- Dlouhodobá úroková míra nesmí být vyšší o více jak 2 % než je průměr tří zemí EU s nejnižší úrokovou mírou.
- Národní měna nesmí prodělat v posledních dvou letech depreciační kursu a kurs měny nesmí ve svých výkyvech překročit oscilační pásmo $\pm 2,25$ % v rámci Evropského měnového systému. Tedy zapojení se do Evropského mechanismu směnných kursů II (dále jen ERM II)

Splnit konvergenční kritéria není jednoduché,³³ řada zemí z EU (včetně ČR) zatím nebyla schopná všechna kritéria splnit. (Kraft, Fárek 2008, s. 165-167)

³³ Náročnost splnění všech konvergenčních kritérií dokládá fakt, že v roce 1991 (tedy v roce, kdy se pravidla stanovovala) všechna tato kritéria splnila pouze Francie a Lucembursko, naopak Řecko a Portugalsko nespĺnilo

Oficiálně bylo Euro ve valutové podobě zavedeno do oběhu k 1. lednu 2002³⁴, členy Eurozóny se oficiálně staly tyto státy: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko a Španělsko. V následujících letech se přidalo dalších 5 zemí: Slovinsko v roce 2007, Kypr a Malta v roce 2008, Slovensko v roce 2009 a Estonsko v roce 2011. K dnešnímu dni je tedy v Eurozóně 17 zemí z EU a řada území, které sice nepatří do EU, ale jsou členy Eurozóny jako např. Kanárské ostrovy nebo Madeira, jedná se především o zámořská území zemí z Eurozóny. Ostatní Země EU, které ještě nejsou členy, se k přijetí eura zavázaly.³⁵

Společná měna sebou přináší i řadu komplikací a nepříznivých dopadů jak pro národní ekonomiky jako celek, tak i pro jednotlivé podnikové subjekty. Hlavním argumentem proti společné měně je především ztráta možnosti národní měnové politiky, tedy možnost ovlivňování státního trhu, HDP, podporu zaměstnanosti, exportu, domácí poptávky a dalších faktorů centrální bankou. Dalším výrazným argumentem proti společné měně je různé tempo růstu HDP jednotlivých zemí a jiná míra inflace³⁶, tedy faktory, které by se při existenci domácí měny odrážely v její síle a kursu. V neposlední řadě stojí i argument, který říká, že při existenci jedné měny se problémy jednoho státu stávají problémy i všech ostatních států se stejnou měnou.

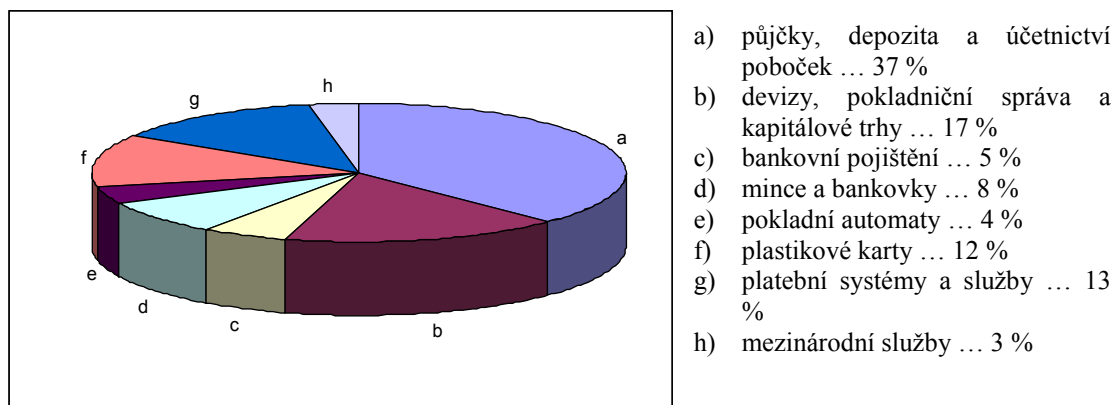
Zavedení společné měny s sebou přináší náklady, které jsou odhadovány na cca 100-150 milionů euro. Tyto náklady, které by se rozložily do pěti let, mají strukturu vyobrazenou na obrázku 2.

ani jednu z daných podmínek. Až po řadě reforem bylo v roce 1998 připraveno 11 států EU přejít na společnou měnu.

³⁴ V devizové formě virtuálních peněz bylo Euro zavedeno již k 1. lednu 1999

³⁵ Výjimku mají pouze Velká Británie, Dánsko a Švédsko

³⁶ Míra inflace je sice jedním z konvergenčních kritérií pro možnost přijetí společné měny, problém však nastává v momentě, kdy se jednotlivým zemím po přijetí Eura přestane dařit toto kritérium a v podstatě i všechna ostatní kritéria dodržovat. Tento problém se nyní zdá více palčivý právě díky vyvstalé krizi v zemích Eurozóny.

Obrázek 2: Procentuální rozložení nákladů na zavedení společné měny

Pramen: Kraft, Fárek 2008, s. 171

Prvních osm let fungování Eurozóny (1999 - 2007) se zdálo, že cíle, kvůli kterým bylo euro zavedeno, se plní a že celý projekt je velmi úspěšný. Nastalá ekonomická krize, která naplno vypukla v roce 2008, však poukázala na závažné nedostatky jednotné měny a poukázala na slabá místa společného trhu, když se řada zemí Eurozóny stáhla a na místo hledání společného řešení problémů, které sebou krize přinesla, dala přednost svému zájmu na úkor celku. Dále se začala v Eurozóně objevovat trhлина v podobě ekonomického oddalování úrovní jednotlivých zemí, když během prvních let krize došlo k propastným ekonomickým poklesům, které zamíchaly pořadím na pomyslném evropském žebříčku ekonomické vyspělosti zemí. Nejzávažnějším problémem, který sebou ekonomická krize přinesla se zdá být nedodržování fiskální disciplíny států, která narušuje ekonomickou kvalitu Eurozóny a podlamuje její konkurenceschopnost. Fiskální problém, který dlouhodobě nebyl řešen a v období relativní prosperity byl částečně zahalen poukazováním na zlepšující se poměr veřejného deficitu a dluhu vůči HDP, se pak naplno projevil právě s příchozí krizí a upozornil na zásadní strukturální vady, které jsou zahrnuty v systémech veřejných financí řady zemí EU. Celkově vzato se na důvěře ve zdravotnost evropských finančních trhů projevila kombinace reálné ekonomické recese, nedostatku fiskální disciplíny a makro stabilizační poruchy jako výrazný schodek běžného účtu platební bilance nebo stoupající míra nezaměstnanosti³⁷. Eurozóna tedy byla nucena přejít k trestání států, které opakovaně porušují předem domluvená pravidla a k výrazným záchranným akcím v režii MMF vůči státům na pokraji finančního bankrotu, tedy především Řecku, Irsku, Portugalsku a Španělsku a Itálii. (Zahradník, 2011, s. 8-9)

³⁷ Míra nezaměstnanosti je v Eurozóně největší od vzniku společné měny. Nutno podotknout že v této oblasti jsou velké rozdíly mezi státy. Nezaměstnanost mezi lidmi do 25 let je v Německu 8,6 % v Irsku 28 % a ve Španělsku se tato míra vyšplhala až na 44 % (Michl, 2011, s. 39)

4.1 Řecká krize

Řecká krize je fenomén, který nejde v dnešní medializované době přehlédnout. Už od roku 2008, kdy se otevřeně o hospodářské krizi začalo mluvit, plní problematika řecké zadluženosti nejen všechna důležitá mezinárodní setkání typu summitů G20, MMF, Eurozóny nebo EU jako takové, ale i stránky všech ekonomicky a politicky zaměřených novin, časopisů a televizních pořadů. Už od roku 2009, kdy celkový státní dluh přesáhl 120 % z HDP a kdy agentura Fitch Rating snížila Řecko rating z A⁻ na BBB⁺ (u země používající euro byli analytici takto přísní poprvé po více než deseti letech), se začalo otevřeně hovořit o možnosti státního bankrotu.³⁸ Situace se od roku 2008 nelepší, makroekonomické ukazatele svědčí o opaku (celkový dluh na HDP vzrostl v roce 2011 skoro na 150 %, podle agentury Bloomberg zhruba činil ve stejném roce tento dluh 340 miliard eur, v roce 2008 přitom velikost celkového dluhu byla o poznání nižší a to 260 miliard eur).

K pochopení situace v Řecku je dobré připomenout několik faktů z minulosti. Hodnota Řecka po celé 20. století spočívala především v jeho výhodné lokaci na pomezí tří kontinentů, z ekonomického hlediska bylo Řecko vždy vnímáno spíše jako chudší stát, zaměřený na zemědělství, závislý na dovozu³⁹ s velkými dluhy. Po celou dobu 20. století bylo Řecko finančně i obchodně závislé na spolupráci s dalšími zeměmi, ať už se jednalo o Velkou Británii, která hlavně po druhé světové válce podporovala protikomunistický odboj, či USA, které po druhé světové válce v letech 1948-1952 v rámci Marshallova plánu poskytly Řecku finanční pomoc, která přesáhla 3 miliardy USD nebo Německo, se kterým Řecko mělo a má nejpevnější obchodní a politické vztahy. Již před druhou světovou válkou do Řecka postupně přicházely velké německé firmy jako AEG, Siemens nebo IG Farben, které se v místním trhu natolik prosadily, že zůstaly i po válce důležitou součástí řecké ekonomiky. Obchod s Německem, byl pro Řecko zásadně důležitý, kompenzovalo si s ním deficity vlastní produkce, protože zaostávalo v průmyslové výrobě. V roce 1953 podepsaly Spolková republika Německo a Řecko dohodu o hospodářské spolupráci, na základě které byla Řecku poskytnuta půjčka ve výši 200 milionů marek, dále Německo přislíbilo financování dalších

³⁸ Pokles ratingu sebou přináší pro zadluženou zemi další náklady navíc v podobě zvýšení úroků, za které jsou věřitelé ochotní dané zemi půjčit, tedy každá další půjčka, pro kterou se země rozhodne, bude dražší než předtím a ještě více zhorší makroekonomické ukazatele.

³⁹ Během několika desetiletí nebylo Řecko dokonce ani průmyslově či zemědělsky soběstačné. Ještě v 50. letech zemědělská produkce Řecka nepokryla domácí poptávku.

dlouhodobých investičních projektů. Jen během let 1956-1963 dostalo Řecko podporu od Německa ve výši 1 mld. marek (ve formě úvěrů, kapitálové a technické podpory a pomoci na vyzbrojení). Německo pomohlo Řecku i k jeho přijetí do EHS v roce 1961 a to navzdory problémům s inflací, rozpočtovým deficitem, hospodářským protekcionismem či úrokovými sazbami, které se nezlepšovaly ani po vstupu Řecka do EHS. Na základě podpory Německa bylo Řecko přijato do Eurozóny v roce 1991, aniž by splnilo jediné z požadovaných konvergenčních kritérií, na kterých se země Eurozóny dohodly v Maastrichtu. Otevřeně se v té době mluvilo o falšování statistických údajů. Celkově by se minulý vývoj Řecka dal shrnout slovy Kateřiny Králové (2011, s. 7): „*Nestabilní politika, slabé hospodářství, klientelismus a korupce provázejí Řecko od samého počátku jeho existence*“ (Králová, 2011, s. 4-7).

Dluhová krize tedy není stav, kterému by Řecko nebylo zvyklé čelit. Situace je nyní jiná pouze v tom, že dluh je tak velký, že se stává téměř nesplnitelný. Pokud je výše celkového Řeckého dluhu 150 % jeho ročního HDP, v podstatě to znamená, že by všichni v Řecku museli pracovat 18 měsíců bez nároků na mzdu a zisk, aby byl dluh splacen. Krize se naplno projevuje ve všech oblastech života, politická scéna zažívá otřes⁴⁰, malé a střední soukromé firmy krachují, státní sektor, který zaměstnává 20 % pracujících, se musí od základu změnit, investoři se drží zpátky od investování svých prostředků k podporování stávajících firem, či k zakládání nových projektů. Zemí hýbou korupční skandály z nejvyšších politických míst, občané stávkují v ulicích.

Většina Řeků považuje za hlavního viníka současných problémů předimenzovaný, zkorumpovaný a neproduktivní veřejný sektor, jehož výdaje dalece převyšují příjmy. Za špatné fungování státní správy jsou odpovědné politické strany, které už léta manipulují se statistickými daty. Složitý byrokratický systém zasáhl i soukromý sektor, kde k získání lukrativních zakázek či evropských dotací je zapotřebí mít silnou vazbu na jednu ze dvou politických stran a řádně jí finančně vypomáhat. Řecko tímto způsobem přišlo o řadu investorů, jak ze zahraničí, tak i ze strany Řeckých podnikatelů, kteří zemi opustili a šli podnikat jinam. Pocity rozhořčenosti nad řeckou politickou scénou v posledním roce vede k různým projevům občanské neposlušnosti, od demonstrací až po násilnosti vůči konkrétním politikům. (V Řecké politice jsou zvláštnosti, které jinde v Evropě nejsou, např. povolání

⁴⁰ Od roku 1974 se v čele Řecké politiky střídají pouze 2 strany a to socialistické hnutí PASOK a konzervativní Nová demokracie.

poslanců a to jak řadových, tak ministrů, včetně premiérského křesla, je v podstatě dědičnou záležitostí nebo třeba v posledních deseti letech se zvýšil počet úředníků, pracujících pro parlament z 500 na 1600, přičemž každý z nich pobírá 16 měsíčních platů za rok.) Scénáře o dalším politickém vývoji Řecka nejsou jasné, jeví se jako pravděpodobné, že posílí malé a extrémistické strany a klesne zájem o parlamentní volby na důkaz obecné nevole vůči politickým praktikám v zemi. (Tsivos, 2011, s. 7-10)

Situace v Řecku byla analyzována z mnoha různých pohledů a stran a na příčině problému se téměř jednoznačně shodují, v čem se však názory rozcházejí, je způsob řešení dané situace. Vyloučení Řecka z Eurozóny by pro zemi znamenalo katastrofu v podobě státního bankrotu, této situaci se Řecko snaží vyhnout. Je tedy zapotřebí najít takovou kombinaci opatření, aby vláda byla schopná dostát svým závazkům jak vůči svým věřitelům ze strany jiných států, tak věřitelům ze strany soukromého sektoru. Aby Řecko dosáhlo na další dotace z Eurozóny a MMF, mělo za úkol vypracovat a schválit úsporný program, ve kterém by ušetřilo 28 mld. eur, což by znamenalo podle tabulky 4 ušetřit více než třetinu ročních státních výdajů. Taková úspora vyžaduje nejen snížení státních platů a minimálních mezd a důchodů, zvýšení daní a omezení investic, ale především strukturální a společenské změny, které nebudou příjemné pro Řecké obyvatelstvo.⁴¹

Tabulka 3: Státní rozpočet Řecka – příjmy, výdaje, saldo

Rok	2006	2007	2008	2009	2010 *
Příjmy státního rozpočtu (v mld. €)	52,5	54	57,7	50,5	54,3
Výdaje státního rozpočtu (v mld. €)	60,7	63,9	70,6	81,4	77,4
Příjmy státního rozpočtu (% HDP)	24,8	23,7	24,4	21,5	23,6
Výdaje státního rozpočtu (% HDP)	28,7	28,1	29,8	34,6	33,6
Rozpočtový deficit (% HDP)	-3,9	-4,4	-5,9	-13,1	-8,4
Veřejný dluh (mld. €)	224,2	238,6	261,4	298	330,4
Veřejný dluh (% HDP)	106,1	105,1	110,3	126,8	143,5
HDP (v mld. €)	211,3	227	236,9	235	230,2

Pramen: Businessinfo.cz 2012

⁴¹ Jednou ze změn je například zjednodušení a otevření licencí tzv. „uzavřených profesí“ což jsou např. taxikáři, lékárníci, právníci apod. čímž by vláda umožnila velké skupině nezaměstnaných, kterých je podle posledních údajů téměř 900 000 z přibližně 5 miliónů ekonomicky aktivního obyvatelstva, si najít práci.

Podle nejnovějších informací řecká vláda schválila nový úsporný program fiskální a ekonomické konsolidace na léta 2011 až 2015⁴², ve kterém se v červnu roku 2011 zavázala k programu, díky kterému by měla ušetřit 50 mld. Euro. Úsporný program, kterým podmínili inspektoři Evropské unie, a Mezinárodního měnového fondu uvolnění další splátky dohodnutého úvěru z roku 2010 v celkové sumě 110 miliard eur zahrnuje několik významných kroků:

- snížení minimální mzdy o 20 %
- omezení sociálních dávek
- propouštění ve státním sektoru
- reforma daňové soustavy (např. zvyšování daní z příjmu, spotřební daně, daně z majetku, či zavedení daně z luxusu, dále pak omezení daňových výjimek a důsledný boj proti daňovým únikům)
- privatizace státního majetku

Právě privatizace státního majetku je bod úsporného plánu, na který se nejvíc spoléhá. Příslib privatizace byl jedním z rozhodujících momentů, když se státy Eurozóny rozhodovaly, zda Řecku poskytnout další finanční pomoc. Pro zahraniční investory je Řecko i nadále zajímavé právě díky rozsáhlému státnímu sektoru a příslibu jeho privatizace. Zájem o některé investiční celky otevřeně vyjádřily např. německé firmy, které v zemi již delší dobu operují. (Králová, 2011, s. 7).

Prvním krokem k odstartování privatizačního procesu bylo v létě 2011 zřízení Fondu pro využití majetku státu,⁴³ který funguje jako veřejná akciová společnost, do níž je postupně převáděn státní majetek určený k privatizaci. (MMF hodnotí Fond jako instituci odpovídající evropskému standardu, která je vedená na dobré a profesionální úrovni.) Na rok 2011 byly původně naplánovány privatizace v hodnotě 5 mld. eur, ve skutečnosti se však podařilo získat pouze 1,7 mld. eur (jednalo se o podíl v telekomunikační společnosti OTE, který si odkoupil její strategický partner Deutsche Telekom, pronájem dalších vysílacích frekvencí řeckým operátorům mobilních telekomunikací Cosmote, Vodafone a Wind nebo prodej čtyř letounů Airbus A340-300). Na rok 2012 je naplánovaná privatizace státního majetku v hodnotě téměř 10 mld. eur, program privatizace je rozdělen na jednotlivá čtvrtletí. Problémem privatizace je,

⁴² Původní záměr vytěžit z privatizací do konce roku 2015 částku 50 mld. eur byl oficiálně posunut do roku 2017.

⁴³ Hellenic Republic Asset Development Fund S.A.

že dokud se plně nevyjasní situace okolo řízeného snížení hodnoty řeckého veřejného dluhu, budou se investoři obávat o osud svých prostředků, které by byli ochotní vložit do řeckých podniků. V důsledku krize likvidity čelí privatizované podniky problémům s hledáním financí na provoz a jejich burzovní hodnota neustále uměle klesá. Fond proto pro rok 2012 považuje za realistický cíl pouze 4,7 mld. eur. Mezi privatizovanými subjekty jsou např.: Státní loterie, LARKO S.A. (hut'), Hellenic Petroleum Company, Řecká pošta, nemovitosti, silnice a dálnice. (Businessinfo.cz, 2012, [online])

Není jisté, zda vládou schválené změny projdou parlamentem a zda se vůbec podaří tyto reformy v praxi implementovat. Ekonomové a politici se v názoru na možnost zažehnání soudobé řecké krize rozcházejí. Jednotný postoj na krizi nemá ani řecké obyvatelstvo, které se dělí na dva tábory – tábor těch, co si uvědomují závažnost situace a podporují vládu v jejích reformních snahách a tábor těch, co jsou nespokojení s hospodářskou politikou země, jak uvádí Dorňáková-Stamu (2011, s. 16): *„Lidé mají pocit, že konkrétní politici – členové bývalých vlád – jsou vinní tím, že se ekonomika dostala na pokraj bankrotu. Požadují, aby byli potrestáni předešlí ministři hospodářství a všichni politici, kteří se v minulých letech prokazatelně zapletli do různých ekonomických skandálů“* Tedy především požadují, aby byl stát čestný a důvěryhodný, aby se zlepšily podmínky pro podnikání a aby vláda dokázala podchytit obrovské daňové úniky. Další skupinou jsou lidé, kteří jsou rozhořčeni současnými vládními škrty a kteří si svoji špatnou ekonomickou situaci snaží napravit pomocí stávek. V každém případě si obyvatelé Řecka delší dobu neoddychnou.

4.2 MMF uprostřed krize Eurozóny

Jak se má zachovat MMF vůči Eurozóně, EU a potažmo vůči celé Evropě je jedna z nejčastějších otázek v posledních měsících. Jinak na tuto otázku nahlíží ekonomové z Evropy (a ani ti nejsou samozřejmě jednotní) a jinak na ní nahlíží zástupci mimo Evropu. Jeden proud názorů by se dal shrnout slovy Jana Macháčka (2012, s. 24): *„Stále častěji jsou slyšet hlasy, že MMF se v Evropě angažovat nemá, protože Evropa má dostatek zdrojů, aby si pomohla sama.“* Někteří ekonomové dokonce říkají, že je od Evropy ostuda, když se obrací o finanční pomoc na MMF, protože má svých zdrojů dost. Častým názorem také bývá pomyslné vhození Evropy „do vody“, ať si poradí sama. Umírněnější názory se nesou

v duchu využití bohatých zkušeností MMF v hledání řešení finančních krizí, ale nalezení svých finančních prostředků v rámci Evropy. Naopak někteří ekonomové zastávají názor, že jednotlivá řešení krize by měla vzejít z evropských vod, role MMF by tedy měla být jen pomoc s monitorováním situace. Ta je složitá a určit který z názorů je ten správný, není jednoduché. Politikové mají na problém dluhové krize Eurozóny o poznání jiný názor než ekonomové, většina z nich se shoduje na tom, že by se MMF v řešení krize angažovat měl, především finančně.

4.2.1 Mechanismus finanční pomoci MMF

Půjčky, které poskytuje MMF, jsou standardně financovány z upsaného kapitálu členských zemí, tedy z členských kvót, které mimo jiné určují maximální výši závazku vůči MMF, přičemž část kvóty je splacena v rezervním aktivu (to je takové aktivum, které MMF označuje za volně použitelné, tedy USD, euro, jen a libra) zbytek je splacen v národní měně. Půjčky, které MMF poskytuje, jsou jednak ze splacených rezervních aktiv nebo jsou k jejich krytí vyzvány členské země, které mají silnou finanční pozici a které k tomu MMF vyzve. Poskytnutí takové půjčky je formou swapu, tedy tak, že dlužnická země odkoupí rezervní aktiva za svoji národní měnu, při splacení půjčky dlužnická země zpětně odkupuje svoji národní měnu a splácí jí právě rezervním aktivem. Každá země, která žádá o finanční pomoc, musí splnit obecná kritéria přístupu ke zdrojům:

- země musí mít problémy s platební bilancí
- země musí mít kapacitu ke splacení půjčených prostředků
- země musí realizovat stabilizační program
- země jsou posuzovány z hlediska nesplacených půjček a historie čerpání zdrojů včetně platební disciplíny země

Dále je každá země, která žádá o půjčku vázána přístupovým limitem, tedy maximální možnou výší částky, kterou je MMF ochoten jí poskytnout. Přístupový limit se vypočítává z výše členské kvóty, normální přístupový limit (roční) tvoří 100 % členské kvóty, kumulativně 300 % členské kvóty. Někteří výkonní ředitelé poukazují na fakt, že výše limitů je vzhledem k potřebám některých členských zemí malá a požadují posoudit i jiná kritéria než jen kvóty, vůči kterým se limit poměruje, nebo tento limit rovnou zvýšit, přičemž některé návrhy prosazují zvýšení kumulativního limitu z 300 % celých na 500 %. Pokud zemi nestačí

normální přístupový limit, MMF nabízí možnost využít tzv. nadlimitní čerpání, tato možnost je také svázána se zvláštními pravidly a země, která o tuto pomoc žádá, musí splňovat daná kritéria:

- členská země musí čelit mimořádnému tlaku kapitálového účtu platební bilance
- dluh země musí být udržitelný
- země musí mít vyhlídky na obnoveném přístupu na kapitálové trhy
- program reforem členské země musí být reálný a musí se jevit úspěšně⁴⁴ (Sedláček, 2008, s. 83-85)

Jedna z možností přístupu členských zemí, pokud mají obecné problémy s platební bilancí, ke zdrojům MMF, je skrz úvěrové tranše, tedy způsobem výše popsaným. Členská kvóta je rozdělena na 4 úvěrové tranše, první tranše může být čerpána kdykoliv, její čerpání není spojeno se závaznými pravidly, členská země jí tedy může čerpat kdykoliv o to požádá, země se musí odkázat na obecné problémy s platební bilancí. Pokud země potřebuje větší půjčku, než kterou by získala v rámci první tranše, může o pomoc požádat přes tzv. Stand-By Arrangement⁴⁵ nebo Emergency Assistance⁴⁶. Další možnost, jak členské země mají přístup ke zdrojům MMF, pokud mají specifický problém s platební bilancí, jsou speciální politiky tzv. facility. MMF v roce 2000 učinil důležitou revizi svých úvěrových facilit, cílem bylo analyzovat jednotlivé facility z hlediska účinnosti a z hlediska jejich konzistence s globální úlohou MMF. Některé zastaralé facility byly zrušeny a některé podmínky k čerpání facilit a jejich podmínek byly upraveny. První facilitu, kterou MMF zavedl je Kompenzační finanční facilitu, která byla zavedena v reakci na fluktuaci cen primárních komodit, způsobující problémy s platební bilancí řadě zemí. V rámci Kompenzační finanční facility mají země přístup ke zdrojům MMF ve výši 45 % - 55 % členské kvóty. Mezi další významné facility patří Rozšířená facilitu fondu, pro země které potřebují finance na realizaci strukturálních reforem nebo Doplnková rezervní facilitu, která je určena pro země, které náhle ztratily tržní důvěru, což jim způsobuje výrazné problémy v platební bilanci. Doplnková rezervní facilitu

⁴⁴ Zajímavostí je, že od ustanovení rámce pro nadlimitní čerpání se ještě ani jedné zemi, která čerpala nadlimitně, nesplnila všechny uvedené podmínky tohoto rámce. Proto se naskytá otázka, zda se dané podmínky pro nadlimitní čerpání nebudou ještě upravovat.

⁴⁵ Stand-By Arrangement (dále SBA) je podobný úvěrové lince. Členská země o něj požádá, pokud má problémy s platební bilancí, podmínkou ke schválení SBA je závazek země k přijetí takové hospodářské politiky, která vrátí platební bilanci na udržitelnou pozici. Standardní délka trvání SBA je 12-18 měsíců (může být prodloužena do 3 let), půjčka je uvolňována postupně na základě plnění výkonnostních kritérií.

⁴⁶ Emergency Assistance (Nouzová pomoc) je půjčka, kterou MMF poskytuje zemím, které jsou postiženy nějakou přírodní katastrofou (Emergency Natural Disaster Assistance) od roku 1995 se vztahuje i na země, které trpí nějakým válečným konfliktem (Emergency Post Conflict Assistance). Normální přístup v rámci politiky Nouzové pomoci je 25 % členské kvóty, půjčka podléhá základní úrokové sazbě (země mohou požádat o úrokovou úlevu v podobě 0,5% sazby) a měla by být splacena do 3,5-5 let.

není limitně omezena, úrokové sazby jsou vyšší než u standardních půjček, jejich splatnost se pohybuje kolem 2-2,5 roku. Další možností pro členské země, jak získat zdroje, je využití tzv. Rezervní tranše, tato možnost je specifická a stojí mimo ostatní formy přístupu ke zdrojům. Rezervní tranše je součástí devizových rezerv členských zemí (nejedná se o majetek MMF), využití zdrojů z rezervních tranší tedy není přímo užití úvěru od MMF. Rezervní tranše je částka, o kterou výše členské kvóty přesahuje držbu národní měny. Nákupy v rámci rezervní tranše jsou podmíněny problémy s platební bilancí, ale MMF nemá právo tyto problémy zpochybnit, tyto nákupy navíc nepodléhají úrokům, jiným poplatkům ani splátkové povinnosti, země tedy nejsou povinny dluh platit. (Sedláček, 2008, s. 86-89)

Čerpání zdrojů MMF probíhá za stanovených podmínek, dlužnická země musí uhradit nejen jistinu, ale i úroky a poplatky v rámci stanoveného splátkového kalendáře. Základní úroková sazba je stanovována na začátku každého finančního roku tak, aby zaručila MMF určitý plánovaný příjem. V rámci revize facilit bylo také dohodnuto, že dojde ke zvýšení nákladů za úvěry čerpané ve větším objemu, aby dlužníci byli motivováni k rychlému splacení těchto dluhů a aby zdroje MMF nebyly využívány jako laciný zdroj financování. Pro zvýšení těchto nákladů MMF zavedl úrokovou přírážku, jejíž velikost se mění v závislosti na velikosti objemu půjčky⁴⁷, ale také se mění v čase.⁴⁸ Členské země tedy mají zájem splácet své dluhy vůči MMF hned, jak se jim zlepší vnější pozice. MMF také vybírá poplatek za rezervování zdrojů nebo manipulační poplatek.⁴⁹ Cílem politiky, která upravuje splácení půjček, je zajištění dostupnosti zdrojů všem členským zemím, tedy zkrácení doby splatnosti půjček. MMF zavedl dvě časová pásma pro splácení – očekávaná doba splácení, která bývá zpravidla o 1 rok kratší, a povinná doba splácení. Země mají možnost jednou požádat Výkonnou radu o prodloužení této doby splatnosti, pokud se jejich vnější dlužnické podmínky nezlepšily. Podmínky finanční pomoci MMF jsou shrnuté v tabulce 5. (Sedláček, 2008, s. 90-92).

⁴⁷ Např. v rámci rozšířené facility pokud si země vypůjčí více než 200 % členské kvóty je jim účtována přírážka ve výši 100 bazických bodů (dále jen bp) pokud si však země vypůjčí nad 300 % členské kvóty je jim účtována přírážka ve výši 200 bp

⁴⁸ Např. v rámci Doplnkové rezervní facility se k základní sazbě od začátku připočítává přírážka 300 bp a po jednom roce se připočítává každých 6 měsíců 50 bp až do navýšení na 500 bp.

⁴⁹ Výše manipulačního poplatku je 0,5 % u každého nákupu.

Tabulka 4: Všeobecné podmínky finanční pomoci Fondu

Facilita	Poplatky	Splatnost		
		Povinná doba	Očekávaná doba	Splátky
Stand-By arrangement	základní sazba + úroková přírážka	3,25 - 5 let	2,25 - 4 roky	čtvrtletně
Rozšířená facilita	základní sazba + úroková přírážka	4,5 - 10 let	4,5 - 7 let	půlročně
Kompenzační finanční facilita	základní sazba	3,25 - 5 let	2,25 - 4 roky	čtvrtletně
Emergency Assistance	základní sazba	3,25 - 5 let	neuplatňuje se	čtvrtletně
Doplňková rezervní facilita	základní sazba + úroková přírážka	2,5 - 3 roky	2 - 2,5 roky	půlročně

Pramen: Sedláček (2008, s. 91)

4.2.2 Jsou zdroje MMF dostatečné?

V rámci hledání řešení, jak efektivně pomoci předlužené Eurozóně, se často dostává do popředí otázka, zdali má MMF dostatek finančních zdrojů, aby mohl efektivně pomáhat všem členským zemím, které to budou potřebovat. Země Eurozóny samozřejmě nejsou jediné ze členů MMF, kterým přinesla hospodářská recese vážné problémy.

Mezi finanční kapitál MMF patří vlastní i cizí zdroje. Vlastní zdroje tvoří splacené členské podíly⁵⁰, které jsou největší částí finančního majetku MMF a zvláštní práva čerpání (SDR) mezi cizí zdroje jsou zahrnuty finance získané na základě Všeobecné dohody o zápůjčce a Nové dohody o zápůjčce⁵¹, která se stala na delší dobu hlavním doplňkovým zdrojem MMF, celková výše Všeobecné dohody o zápůjčce je 18500 mil. SDR, celková výše Nové dohody o zápůjčce je 34000 mil. SDR, společně je tedy sjednáno v rámci dohod o zápůjčce 52,5 mil. SDR. Dalším nevlastním zdrojem MMF jsou bilaterálně sjednané půjčky s centrálními

⁵⁰ Výše členských kvót byla v čase fungování MMF již 14x revidována, požadavek kontroly a revidování členských kvót vychází z potřeby zohlednění změny ekonomického postavení jednotlivých zemí.

⁵¹ Všeobecná i Nová dohoda o zápůjčce byly uzavřeny s hospodářsky vyspělými zeměmi, které se zavázaly MMF poskytnout své národní měny do sjednaného rozsahu. Podíly účastníků na dohodách o zápůjčce jsou uvedeny v tabulce 2 v první kapitole.

bankami nebo vládami členských zemí. Čerpání cizích zdrojů MMF je sledováno Radou výkonných ředitelů, podle strategie, kterou MMF přijal v roce 1992, by rozsah cizích zdrojů neměl překročit 50 % (maximálně je povoleno 60 %) celkového objemu členských kvót. (Marková, 2006, s. 59-65)

Primárním zdrojem MMF jsou tedy upsané kvóty členských zemí, z nichž je čtvrtina splacena v konvertibilní měně a zbytek v národní měně. MMF může k financování úvěrů, které poskytuje členským zemím použít však pouze tu část členských kvót, která je splacena v národní měně a která je splacena zeměmi, které mají silnou platební bilanci a mohou tak být vyzvány ke spolufinancování dalších členských zemí. Celkový objem použitelných členských kvót je podstatně nižší, než jejich celková výše, jak je uvedeno v tabulce 6. Teoreticky existuje ještě jeden zdroj MMF a to zlaté rezervy, které MMF získal v roce 1978, kdy se oficiálně omezily možnosti finančních operací na trzích ve zlatě. MMF má zlaté rezervy ve výši 3200 tun (100 mil. uncí), které mají hodnotu přesahující 70 mld. SDR. Využití zlata v transakcích fondu je velmi omezeno, může proběhnout pouze za souhlasu 85 % hlasů. Dále si může MMF vypůjčit prostředky na soukromých trzích, ale tento zdroj by byl využit pouze v krajní nouzi. (Sedláček, 2008, s. 94-95)

Tabulka 5: Výše použitelných zdrojů ve vztahu k agregované kvótě MMF (v mil. SDR)

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výše kvót	210,3	211,2	213,1	213,4	213,4	217,3	224,1
Použitelné zdroje kvót	100,2	100,7	111,3	145,2	161,1	164,6	152,5

Pramen: Sedláček, 2008, s. 95

V prosinci roku 2010 se rada guvernérů dohodla na zásadní reformě členských kvót, která má sebou přinést dvě zásadní změny – celkové navýšení kvót, které navýší vlastní jmění MMF až téměř o 100 % a změnu poměru hlasovacích práv, které by mělo více odrážet změny v globální ekonomice světa. Tato změna musí být ratifikována 85% většinou všech hlasů. Reforma, jejíž podoba se vyvíjí již od roku 2008 a na které se shodli i na summitu G20 v Londýně v roce 2009, by sebou měla přinášet následující změny:

- navýšení členských kvót z přibližně 238,4 miliardy SDR na přibližně 476,8 miliardy SDR.

- přesunout více než 6 % kvót ve prospěch nedostatečně zastoupených zemí (jedná se především o země BRICS)
- Čína se posune na 3. místo z hlediska velikosti objemu členských kvót.

Kompletní změna v rámci 14. revize členských kvót by měla být dokončena v lednu 2013. (International Monetary Fund, 2012, [online])

Vzhledem k situaci v Evropě, kdy již tři země žádají MMF o půjčku, se v prosinci 2011 země Eurozóny zavázaly poskytnout další zdroje MMF, které mají být použité právě na sanaci Řecka a na pomoc Irsku a Portugalsku, o kterou se země u MMF hlásí, protože mají problém s platební bilancí. Výše zdrojů, které se země Eurozóny zavázaly poskytnout je 150 miliard eur. O půjčení finančních prostředků MMF požádal i ČR. Podrobnosti o této půjčce, její velikost, a zda je pro ČR dobré MMF vypůjčit pojednává část 4.3.2.

4.3 ČR uprostřed krize Eurozóny

ČR je stát, který je velmi závislý na mezinárodním obchodu, zvláště pak na mezinárodním obchodu s jednotlivými zeměmi Eurozóny; prohlubování krize v Eurozóně tedy přirozeně není v zájmu české ekonomiky. Česká vláda stojí před rozhodnutím, zda a jak finančně podpořit Eurozónu. Aktuálně diskutovaná pomoc spočívá ve formě poskytnutí finanční půjčky MMF, která má za účel sanaci zadlužených zemí Eurozóny. V rámci EU není možné nařídít jednotlivým státům půjčku, to by bylo proti lisabonské smlouvě, proto využití MMF jako redistributora financí v rámci Evropy lze chápat i jako obcházení předem domluvených pravidel. Tento fakt je často předkládám odpůrci pomoci Eurozóně.

4.3.1 České závazky vůči MMF

V roce 2011 byla ČR požádána prostřednictvím MMF o poskytnutí půjčky, díky které by navýšil své zdroje na pomoc zadlužené Eurozóně. Vláda ČR tedy opět stojí před závažným rozhodnutím, zda této žádosti vyhovět či nikoli. Pro vysvětlení složitosti situace při rozhodování o poskytnutí půjčky MMF je důležité připomenout jaké závazky ČR vůči MMF má a co by tedy znamenala nová finanční zátěž v podobě další půjčky pro českou ekonomiku. Jak již bylo zmíněno v části 2.2 (Praktická pomoc MMF České republice), ČR splatila všechny půjčky, které jí MMF poskytnul již v polovině 90. let 20. století. Závazky, které ČR vůči MMF má, se dají rozdělit do dvou skupin a to na členské kvóty a na přislíbené úvěrové limity.

Kvóta ČR činí zatím necelých 30 mld. Kč (údaj není uveden přesně, neboť vývoj směnných kursů jeho výši samozřejmě mění), přičemž 9 mld. Kč je úplně splaceno a zbylých 21 mld. Kč musí být ČR kdykoliv připravena splatit na požádání. Pokud dojde k dalšímu aktuálně diskutovanému navýšení členských kvót, členský závazek pro ČR by se více než zdvojnásobil na 66 mld. Kč, ze kterých by ještě v roce 2012 byla ČR povinna splatit dalších 9 mld. Kč. Česká vláda se k tomu závazku přihlásila s podmínkou, že se k němu přidá i dostatečná váha akcionářů MMF nebo až navýší své závazky země G20, které o růstu kvót rozhodly na summitu v Londýně v roce 2009. Do druhé skupiny závazků vůči MMF by se zatím dala zařadit půjčka ve výši 26 mld. Kč, která byla rovněž schválena v roce 2009. Z této půjčky MMF zatím využil pouze 13,5 % z celkového rámce, tedy 3,5 mld. Kč s tím, že plné dočerpání lze v blízké budoucnosti předpokládat. Všechny tyto zdroje, které ČR poskytuje MMF, jsou splacené nebo kryté z měnových rezerv ČNB, tedy neznamenaají pro ČR zvýšení státního dluhu, ani neznamenaají snížení objemu měnových rezerv ČNB, znaaenaají však změnu měnové struktury rezerv, především sníží jejich likviditu, protože půjčky poskytnuté MMF nejsou bezpodmínečně vratné na požádání. ČR má právo požadovat navrácení stávající půjčky, ale MMF se může rozhodnout okamžité navrácení odmítnout. (Singer, 2011, s. 16)

4.3.2 Nová půjčka pro MMF

Nová půjčka, o kterou MMF žádá, by znamenala pro ČR příslib dalších 89 mld. Kč a zároveň zvýšení celkového závazku vůči MMF (a to i včetně vyšší kvóty) na téměř dvojnásobek, tedy z původních 92 mld. Kč, což je přibližně 12 % měnových rezerv ČNB na zhruba 180 mld. Kč, což by představovalo 23 % měnových rezerv ČNB. Účast České republiky na půjčce MMF by tedy znamenala nevídanou koncentraci rezerv ČNB v jedné instituci.⁵² Z celkových devizových rezerv, které ČNB drží, by MMF vlastnil téměř čtvrtinu. I tato půjčka má ve statutu slovo stálá, což znamená, že možnost předčasného splacení není velká, pokud by se tedy ČR dostala do problémů a potřebovala by využít své měnové rezervy, MMF není povinen ČR vrátit půjčku přednostně. Pro země Eurozóny je přirozeně lákavé použití měnových rezerv centrálních bank, taková půjčka, která je určena předně na jejich vlastní záchranu, totiž není považována za měnové financování. Země Eurozóny tedy půjčku vítají, předpokládá se totiž, že získané prostředky MMF využije pro pomoc Eurozóně, tím by pak obtížně se financující státy získaly, sice na základě rozhodnutí neevropské instituce, pomoc z peněz jejich centrálních bank. V podstatě tedy mezi zeměmi Eurozóny jde o nalezení způsobu, jak centrální banky svých zemí přimět k finanční pomoci, díky využití síly MMF. Dále je nutné připomenout, že pro země Eurozóny se jedná o bezrizikovou operaci, jejich centrální banky mají přístup k likviditě Evropské centrální banky (dále jen ECB). Pro ČR stejně jako pro další nečlenské země Eurozóny svou účastí na půjčce MMF se zvýší rizika svých měnových rezerv, protože centrální banky zemí, které nejsou členy Eurozóny, nemají k likviditě v eurech, kterou vlastní ECB, přístup. Rizika půjčky jsou pro země v Eurozóně tedy mnohem nižší než rizika zemí stojících mimo ni a to i přesto, že způsob určení příspěvků do MMF je pro všechny země stejný. Pokud sebou nová půjčka pro MMF přináší zvýšené riziko a pokud je ČR závislá na mezinárodním obchodu hlavně se zeměmi Eurozóny a další prohlubování krize bude pro českou ekonomiku znamenat vyšší výkyvy měnových kursů, zdá se, že vyšší devizové rezervy by české ekonomice v budoucnu mohly velmi prospět a není tedy nasnadě s nimi plýtvat. (Singer, 2011, s. 16-17)

⁵² Pokud by se ČNB měla řídit pravidly pro komerční bankovníctví, mohla by její expozice v jedné instituci činit maximálně jednotky miliard korun. Samozřejmě, MMF jako dlužník je institucí mimořádně bezpečnou a ČNB se řídí podle jiných pravidel než komerční banky.

4.4 Spekulace o zavedení eura v ČR

Vzhledem k nejisté situaci v Eurozóně vyvstává otázka kdy má do Eurozóny vstoupit i ČR a zda je to vůbec pro ČR výhodné. Řada českých politiků a ekonomů je v otázce přijímání eura Českou republikou velmi skeptická. Nejvýraznější český euroskeptik je bez pochyby pan prezident Václav Klaus, který říká, že zavedení eura by za současných podmínek přineslo více negativ a rizik než výhod. Premiér Petr Nečas se nechal slyšet, že „Česká republika přijme euro tehdy, až náklady na udržení koruny budou vyšší než náklady na zavedení jednotné evropské měny.“ Česká vláda odsunula termín přijetí eura na neurčito s tím, že první možný předpokládaný termín se odhaduje až na rok 2020. Argument, že vstup do Eurozóny není pro ČR výhodný, zastává i ekonom Petr Mach, který dokonce říká, že Eurozóna nemůže přežít a že Eurozóna přežije maximálně patnáct let. Názory umírněnějších českých politiků a ekonomů se vyjadřují pro čekání na výsledek momentální krize. Ministr financí Miroslav Kalousek řekl, že Eurozóna prochází těžkou zkouškou, jejíž výsledek zatím neznáme. Abychom mohli říci, kdy do ní vstoupit, musíme nejdříve s jistotou vědět, kam vlastně vstupujeme. Opatrné přistupování k přijímání eura se tedy prozatím jeví jako oprávněné. (Němec, 2011, s. 40-41)

V otázce zavedení eura v ČR je zajímavé i porovnání průzkumů veřejného mínění, ve kterých se během let a s příchodem ekonomické krize postupně snižuje procento lidí, kteří společnou měnu chtějí. Zatímco před vstupem do EU si společnou měnu přálo 58 % dotázaných společností CVVM a v roce 2010 procento dotázaných, kteří by si euro v ČR přáli, kleslo na 40 procent, v květnu roku 2011 si zavedení eura přálo již jen 20 % dotázaných. Podobné šetření, které se provádělo v otázce přijetí společné měny, proběhlo i mezi malými a středními firmami. Ukázalo, že zhruba 60 % firem v ČR si zavedení eura nepřeje. Tento výsledek je do velké míry překvapující, protože více jak třetina malých firem se musí potýkat s kursovým rizikem a obává se dalšího posilování koruny. Právě odstranění kursového rizika by byl jeden z hlavních přínosů zavedení společné měny. Na tuto skutečnost poukazují především firmy zaměřené na export, kterým právě kursové riziko v podobě nestálého kursu mezi eurem a českou korunou, ale i USD a českou korunou, přináší nemalé finanční náklady na udržování záložních finančních zdrojů. Otázkou však zůstává, jestli by si exportní firmy v ČR pomohly natrvalo, pokud by ČR vstoupila do Eurozóny, protože riziko dlouhodobé recese ještě zdaleka nebylo zažehnáno. Během začátku krize šlo dobře pozorovat, že koruna v podstatě

exportérům pomohla víc než, kdyby mohli obchodovat v euru. Během recese mohla totiž koruna vůči euru oslabit a tím posílit pozici českých exportérů, kteří se pak s krizí vyrovnali mnohem lépe než např. exportéři na Slovensku, které do Eurozóny vstoupilo ještě v roce 2009 a nemohlo tedy nijak se svým měnovým kursem manipulovat a pomoci exportérům ve složité situaci. (Němec, 2011, s. 41-44)

MMF se obecně staví k otázce přijetí eura jako k otázce, kterou si členové MMF musí rozhodnout sami. Tedy každá země si musí zvážit přínosy a náklady zavedení eura a na základě těchto porovnání se rozhodnout. MMF se vyslovuje pro jasný plán a strategii k přijetí eura, dále MMF vyzval ČR k promyšlenému a správně načasovanému vstupu do ERM II ⁵³, do kterého musí každá země vstoupit a minimálně 2 roky v něm setrvat, což je jednou z podmínek konvergenčních kritérií. MMF doporučuje minimální délku pobytu v ERM II, tedy vstoupit do tohoto systému až v době, kdy na to bude ČR fiskálně připravená, kdy inflace země nebude nepřesahovat průměr Eurozóny o více než 1-2 % a kdy si bude vláda jistá, dostatečnou flexibilitou cen a mezd. Dále je podle MMF důležitá synchronizace aktivity ČR s Eurozónou, aby byla politika Eurozóny co nejvíce vhodná pro cyklické podmínky ČR. MMF také dává důraz na fiskální konsolidaci ČR, tedy snížení rozpočtového deficitu o 1-2 % více než je určeno v Maastrichtských kritériích a udržení veřejného dluhu rozmezí 40-50 % HDP. Dále se MMF vyjadřuje pro silný dohled nad finančními trhy, poukazuje na rychlý růst bankovních úvěrů v soukromém sektoru a mezi domácnostmi je nevyhnutelný a dopad přijetí eura na důvěru a úroky by měl tento proces urychlit, zvláště díky absenci využití měnové politiky země bude nutné zvýšit fiskální dohled nad tímto sektorem. Všechna tato doporučení ze strany MMF vyústila v roce 2007 k doporučení pro ČR od MMF neusilovat o vstup do ERM II v následujícím roce a prodloužit dobu příprav na přijetí eura. (Sedláček, 2008, s. 213-219)

⁵³ Státy, které jsou zapojené do ERM II jsou povinny udržovat kursy svých měn v povoleném maximálním flukтуаčním pásmu $\pm 2,25$ % od centrální parity k euru. Nesmí dojít k devalvaci centrální parity, naopak revalvace centrální parity je přípustná.

4.5 Význam MMF při řešení měnových krizí

MMF má dobré předpoklady být prostředníkem mezi dlužnickými zeměmi a jejich věřiteli, může koordinovat vyjednávání a přispět tak k nalezení nejvhodnějšího řešení za daných okolností. Význam MMF při řešení krizí by tedy neměl být spatřován pouze jako poskytovatel výhodných úvěrů. Půjčky, které poskytuje MMF zemím, jsou podmíněné přijetím řadou opatření, které by měly uzdravit ekonomiku dané země. Spolupráce s MMF tedy ukazuje ostatním zemím a věřitelům, že se krizová situace řeší a že je naděje k obnovení spolupráce. MMF byl zapojen do řešení prakticky všech měnových krizí v posledních 30 letech. Jeho činnost byla ovšem i často kritizována, hlavními body kritiky byly:

- neefektivní využití finančních prostředků, které MMF poskytl (např. v Rusku nebo Argentině)
- neadekvátní podmínky, které vedly k přílišné fiskální restrikci, jež krizi více zkomplikovala
- zpřísnění standardů hospodaření a regulace bank, které vedly k bankovním krizím a zhoršovaly celou situaci
- rozpočtové škrty v oblasti sociálních výdajů, které vedly k politickému napětí uvnitř postižených zemí

Při řešení některých krizí se tedy zpětně ukázalo, že činnost MMF způsobila další prohloubení krize. (Kolman, 2006, s. 104-106)

Není možné hodnotit působení MMF při řešení minulých finančních krizích jednoznačně. MMF projevil dobrou vůli řešit problémy zemí, zasažených krizemi a poskytl jim desítky miliard dolarů, které byly využívány pro řešení makroekonomických otázek, které byly ale často vytaženy ze širších souvislostí. Postup MMF tak vyvolal v řadě zemí problémy, které průběh krize a překonávání jejích následků spíše zkomplikovaly. Z řady chyb se mohl MMF poučit a přijmout nová opatření, díky kterým může být MMF více nápomocný zemím, které zastihne měnová krize. Otázkou však zůstává, jestli tato opatření jsou natolik účinná, aby MMF mohl poskytnout adekvátní pomoc při řešení krize, která nyní hýbe Evropou. (Kolman, 2006, s. 116)

5 Implikace na podnikové subjekty

Poslední kapitola DP je vyhrazena pro porovnání dopadů hospodářské krize na podnikové subjekty. Pro porovnání teoretických výsledků s praxí byla vybrána Firma Grupo Antolin Turnov, s.r.o., neboť na této firmě lze implikovat poznatky z obou oblastí (hospodářská krize a možnost přijetí eura Českou republikou), o kterých diplomová práce pojednává.

5.1 Charakteristika firmy Grupo Antolin

Grupo Antolin je španělská nadnárodní společnost, která je významnou součástí automobilového průmyslu. Zabývá se vývojem, výrobou a distribucí komponentů pro interiéry vozidel. Grupo Antolin působí ve 23 zemích světa (včetně ČR), má 88 závodů a 20 technicko-obchodních kanceláří. Společnost Grupo Antolin byla založena v roce 1950 ve španělském městě Burgos, odkud se postupně rozrůstala do dalších zemí Evropy a do dalších kontinentů světa, především na východ (Rusko, Jižní Korea, Japonsko), ale i do zemí Jižní Ameriky či Afriky. V ČR jsou 3 samostatné závody společnosti: Grupo Antolin Bohemia, a.s. (který je v Chrástavě od roku 1993); Grupo Antolin Turnov, s.r.o. (který je v Turnově od roku 2002) a Grupo Antolin Ostrava, s.r.o. (který je v Ostravě od roku 2008⁵⁴)

Všechny závody společnosti Grupo Antolin jsou řízeny Španělskou centrálou Grupo Antolin-Irausa, a.s., která sídlí ve městě Burgos. Každý závod má jinou míru autonomie a je jinak veliký. Ve společnosti Grupo Antolin se využívá systém centrální Cash Management, tedy kdy finance a zisky jednotlivých závodů jsou řízené španělskou centrálou, přičemž běžné provozní náklady si každý závod spravuje sám, ale o investicích a rozdělování zisku rozhoduje centrála. Nákup materiálů a polotovarů, které jednotlivé závody využívají ve výrobě je také řízen do velké míry centrálně. Zaměstnanci oddělení nákupu, kteří pracují v jednotlivých závodech, mají přímé nadřízené ve Španělsku, nikoli ve svém domovském

⁵⁴ Uvedený rok, kdy byl závod zapsán do obchodního rejstříku.

závodě. Pracovníci v oddělení nákupu nenakupují pouze pro svůj závod, ale mají na starosti nákup celé jedné komodity hned několika závodů, jsou tedy mimo firemní strukturu.

5.1.1 Grupo Antolin Turnov

Grupo Antolin Turnov, s.r.o. (dále jen GAT) je oficiální název, pod kterým byl tento závod zapsán do obchodního rejstříku v roce 2002. V letech 2002-2003 probíhala výstavba závodní haly a od roku 2004 se v závodě začaly vyrábět první výrobky. Závod je umístěn na velmi výhodné poloze, v průmyslové části Turnova, hned u rychlostní silnice E65 mezi Prahou a Libercem. GAT se specializuje na výrobu plastových komponent vnitřního vybavení osobních automobilových vozů⁵⁵. V současné době je GAT dodavatelem pro velké automobilky jako jsou Škoda Auto, Ford, Peugeot Citroën, Volkswagen (dále jen VW), Hyundai, Jaguar, Volvo...

GAT má na různých místech čtyři výrobní haly, každá se specializuje na jinou výrobu. Hlavní a zároveň největší výrobní hala je v Turnově, kde jsou všechny vstřikolisy⁵⁶ a kde probíhá lisování a montáž většiny výrobků společnosti GAT. Dále jsou v Turnovském závodě i všechny kanceláře pro technicko-hospodářské pracovníky závodu, včetně managementu a sklady pro hotovou a rozpracovanou výrobu a výrobní komponenty. Dalším výrobním místem společnosti GAT je Výrobní jednotka Příšovice (dále jen VJP), která je vzdálená od Turnovského komplexu asi 7 km. Většinu plochy VJP tvoří sklady hotových výrobků, které jsou připravené k expedici, ale na části plochy ve VJP probíhá i výroba. Dalším výrobním místem společnosti GAT je Výrobní jednotka v Hnojníku (dále jen VJH), která se nachází v okrese Frýdek Místek, je od GAT vzdálená více než 300 km. Ve VJH se vyrábí dveřní výplně pro automobilku Hyundai, která produkuje v Nošovicích v okrese Frýdek Místek, proto poloha VJH byla vybrána právě tam. Zatím poslední výrobním místem společnosti GAT je Výrobní jednotka v Mladé Boleslavi (dále jen VJMB), ve které se sériová výroba plánuje na září roku 2012. Ve VJMB se budou vyrábět dveřní výplně pro nový projekt automobilky

⁵⁵ Konkrétně se jedná o výrobu dveřních výplní, dveřních sloupků, stropních panelů, zadních plat do kufrů, stropních konzolí a technických dílů.

⁵⁶ Vstřikolis (Vstřikovací lis) je termomechanický tvářecí stroj, který se používá ke zpracování a tvarování plastů pomocí vstříknutí roztaveného materiálu (plastového granulátu) do dutiny formy, kde je tento materiál vytvarován do určené podoby a zchlazen, aby jeho tvar byl zachován i po vyjmutí z formy.

Škoda Auto. Společnost GAT nevlastní žádnou z uvedených výrobních hal, všechny haly si pronajímá, snižuje tím tak své fixní náklady a nechává si větší manipulační prostor, kdyby došlo ke ztrátě projektů, které GAT vyrábí.

GAT patří v rámci celé společnosti Grupo Antolin k největším závodům z hlediska počtu zaměstnanců, ročního obratu, velikosti výroby i počtu projektů (počet zaměstnanců a roční tržby jsou v přílohách) a je považován za jeden z nejvíce stabilních a prosperujících závodů. Závody v ČR jsou obecně považovány za závody, kde se vyrábí na nejvyšší úrovni kvality. Zákazníci společnosti Grupo Antolin často přímo vyžadují, aby se výroba prováděla v ČR, tedy především právě v GAT⁵⁷.

5.1.2 GAT a obchodování v eurech

GAT je součástí mezinárodního automobilového průmyslu, jeho odběrateli jsou především evropské firmy nebo firmy, které dlouhodobě operují na evropském trhu. Převážná většina obchodních smluv mezi GAT a jeho dodavateli či odběrateli je uzavírána v eurech (a to i s dodavateli a odběrateli se sídlem v ČR). Veškeré účetnictví je vedeno v eurech, nákupy i prodeje probíhají v eurech (až na malé výjimky) i výnosy a potažmo i zisky jsou v eurech. V podstatě jediná vyšší položka nákladů GAT, která je vyplácena v Kč, jsou mzdy zaměstnanců. Firma je tedy nucena nakupovat eura, ale i Kč a udržovat jejich výši pro případné výdaje na účtu.

Zavedení jednotné měny v ČR by firmám jako je GAT přineslo jisté výhody. Do velké míry by se zjednodušil obchod. Došlo by k zániku kursovních rizik a k výraznému snížení transakčních nákladů a nedocházelo by k znehodnocování odpisů, které je způsobeno kursovým kolísáním. Grafické znázornění kolísání kursových zisků a ztrát v letech 2006-2011 je zobrazeno na obrázku 3. Z grafu je patrné, že firma ve většině případů na kursovém kolísání získala, přesto však podle slov finančního ředitele společnosti GAT je kolísání kursu mezi Kč a eurem pro firmu nepříjemné, hlavně z důvodu nutnosti udržování další finanční zásoby, která je určená na financování kursového kolísání. Další situací, která způsobuje

⁵⁷ Tyto požadavky jsou typické především pro automobilky VW a Ford.

finanční ztráty firmě při obchodování ve dvou měnách, je výrazné kolísání kursu v letech. Když GAT uzavírá smlouvy se svými dodavateli nebo odběrateli, může danou smlouvu uzavřít s pevným nasmlouvaným kursem, obvykle s dvouletým trváním. Většina smluv má však delší trvání než 2 roky. Toto řešení je vhodné pouze pro krátkodobé smlouvy.

Obrázek 3: Kurzové zisky a ztráty GAT

Pramen: Vlastní výpočty z rozvah společnosti GAT

O něco složitější je problematika mzdových nákladů. Jak již bylo výše uvedeno, mzdy zaměstnanců jsou výrazná položka nákladů firmy, která je vyplácená v korunách, naopak příjmy GAT jsou většinou v eurech. Aby GAT mohla vyplatit mzdy svým zaměstnancům je nucená nejprve nakoupit Kč, aby je měla z čeho vyplácet. Zde se opět dostáváme k problematické oblasti kolísání kursu mezi eurem a Kč. Pokud Kč posiluje vůči euru (což z dlouhodobého hlediska, zvláště nyní v době krize Eurozóny je fenoménem) stávají se náklady na mzdy vyšší.⁵⁸ Pokud by bylo přijato euro v ČR, pak by tyto náklady navíc při vyplácení mezd byly anulovány.

Přijmutí eura v ČR sebou pro firmy samozřejmě nepřináší jen výhody. Jednou z nevýhod pro firmy při zavedení eura by byl tlak na zvýšení mezd. Dá se předpokládat, že by sebou zavedení eura v ČR přineslo výrazné a pravděpodobně nejednorázové zdražení, díky kterému

⁵⁸ Pokud Kč oslabuje mohlo by se zdát, že je to pro firmu výhoda, protože pro ni bude relativně levnější vyplácet mzdy. Problém nastává v momentě, kdy si zaměstnanci uvědomí, že reálná hodnota jejich mezd je nižší a začnou vyžadovat skrze sílu odborů vyšší mzdy. Pokud firma na vyšší mzdy zaměstnanců přistoupí, vystavuje se riziku, zpětnému posílení koruny a absolutní kursovní ztrátě.

by se zaměstnanci dožadovali vyšších mezd. Pravděpodobně by se výše mezd několikrát zvedla, než by se její výše ustanovila na přiměřené míře.⁵⁹

5.1.3 Změny v GAT během hospodářské krize a krize Eurozóny

Současná hospodářská krize se firmy GAT dotkla ve dvou vlnách. Poprvé když naplno vypukla světová hospodářská v roce 2008 a podruhé, když se otevřeně začalo mluvit o krizi Eurozóny, především jižních států Evropy (včetně Španělska), tedy zhruba na přelomu roku 2011 a 2012, tato krize zatím stále trvá. Zajímavé je, že první krizová vlna se dotkla chodu GAT podstatně více, než krize, která postihuje Evropu nyní.

Krize, která začala v roce 2008, se v celé společnosti Grupo Antolin projevila především poklesem prodeje, tím i tržeb a v důsledku i poklesu zisků. Celý automobilový průmysl byl ochromen, automobilky přešly z nárůstu prodeje do krizových stavů, pokráčely všechny možné závazky, snížily výrobu a v nejistotě vyčkávaly, jak se bude krize dále vyvíjet. Tento postoj automobilek měl přímý dopad i na dodavatelské firmy, firma GAT nebyla výjimkou. Snižování zakázek ze strany odběratelů, pro GAT znamenalo snížení ročního obrátu o téměř 16 % a snížení počtu zaměstnanců o více než 24 % (v letech 2007 a 2009). Většina úsporných řešení, které ve firmě stále platí, byla zavedena právě již v reakci na první hospodářskou krizi. Úsporná opatření v GAT by se dala rozdělit do dvou skupin, a sice na snížení provozních nákladů a snížení investičních záměrů.

K redukci provozních nákladů, které musel GAT zajistit, bylo využito standardních úsporných programů – snížení počtu zaměstnanců⁶⁰ (ukončení smlouvy s externími firmami, jejichž práci přejali kmenoví zaměstnanci), insourcing služeb od externích firem, snížení části mezd, která je vázaná na hospodářský výsledek, přesunutí výroby na noční směny, respektive k přesunutí výroby na nepřetržitý provoz, kdy je levnější energie, snížení počtu školení, teambuildingových aktivit a firemních večírků. GAT se podařilo dojít k větším úsporám

⁵⁹ Pokud by bylo zavedeno euro v ČR, mohli by si lidé absolutně srovnat svojí životní úroveň s životní úrovní ostatních zemí EU. Zjištění, že životní úroveň v ČR nedosahuje stejné výše jako států od ČR na západ by mohlo vést k dalšímu tlaku na zvýšení mezd.

⁶⁰ Bližší informace o změnách počtu zaměstnanců jsou v příloze

i díky úsporným programům, které byly využity. Zakoupení speciální regranulační linky⁶¹, která generuje každý měsíc milionové úspory. Dále byly zavedeny programy na snížení zásob, prodloužení smluvních platebních podmínek a engineering forem (GAT používá k výrobě nástroje, které vlastní jeho zákazníci, drahé nástroje, které jsou k výrobě používány, jsou od zákazníků zapůjčené a nemusí se uhrazovat z rozpočtu GAT, některé formy a nástroje byly dokonce zpětně zakoupeny zákazníky GAT, který tak získal finance navíc.)

Při tvoření rozpočtu v roce 2012 se postupuje velmi konzervativně. Vytváří se tříměsíční výhledy (Cash budget), ve kterých jsou zahrnuty pravděpodobné výdaje, které musí být schválené centrálou a podle kterých se nastavuje rozpočet, do kterého se pak GAT musí v příštích 3 měsících vejít, protože konkrétní platby pak provádí centrála. Španělská centrála také tlačí na GAT k tvoření větších úspor než obvykle a to i přesto, že si GAT v posledních měsících vede finančně lépe a rozjíždí novou výrobu. (Požadavek z centrály je způsobený potřebou tvořit úsporu v rámci celé společnosti Grupo Antolin, turnovský závod je jeden z největších a v současné době nejvíc prosperujících závodů v celé společnosti, proto se ze zisků a úspor GAT z části financují ztráty závodů z jiných zemí.) Rozpočty zbytných služeb se tedy ponížují a každý výdaj navíc musí být schválen podle přísnějších pravidel.

Obecně všechny závody společnosti Grupo Antolin musí zvyšovat cash-flow, což se projevuje například v důsledném vymáhání pohledávek a zkrácení jejich doby (GAT se snaží se všemi svými odběrateli dohodnout na třicetidenní době splatnosti pohledávek a se všemi dodavateli na šedesátidenní době splatnosti pohledávek), dále se pak vyvíjí úsilí na zkrácení doby skladování. Od dubna 2012 vešla v GAT v platnost nová směrnice, která snižuje dny skladových zásob z 20 na 18. Pokud si to zákazníci přímo nevyžádají, neudrhuje se žádná nebo jen minimální zásoba (tzn. na několik hodin), hotové díly tedy přímo z linky GAT putují do závodů zákazníků. Ke zvýšení cash-flow také přispívá nově zapojený program operativního leasingu. GAT využívá tento finanční program bankovních institucí při nakupování drahých výrobních zařízení.⁶²

⁶¹ Regranulační linka je zařízení, které roztaví poškozené vylisované díly a vtoky a znovu z nich udělá granulát, který je pak možný opět použít jako náplň do vstříkolisů. Měsíčně se tak ušetří tuny materiálů, které by jinak musely být vyhozeny.

⁶² Tento program byl využit při nákupu vstříkolisů, jejichž cena v celkovém součtu přesáhla 200 mil. Kč. Díky programu na operativní leasing, se firma GAT nemusela ani zadlužit ani vyčerpat velkou část svých úspor. Poměr vlastního a cizího kapitálu se díky programu nezměnil a firma má i nadále dost finančních prostředků, které jsou v krizovém období výhodou.

Další způsob získání úspor spočívá ve snížení investičních výdajů. Každá investice snižuje cash-flow, proto podléhají pravidlům na jejich schválení. Investice se dají rozdělit do tří skupin: Investice projektové (které jsou spojené se zaváděním nových projektů do výroby, rozhodování o projektových investicích spadá plně pod centrálu), Investice lokální a doplňkové (GAT navrhne investice centrále ke schválení, centrála se rozhoduje podle předem daných kritérií, jedná se tedy spíše o rutinní záležitost) třetí skupinou investic jsou závodní investice (investice, které nejsou finančně tolik náročné, musí se vejít do předem daného rozpočtu GAT, jedná se o investice spojené s BOZP, životním prostředím, úsporných opatření, zlepšovacích návrhů a oprav.)

Pro rok 2012 centrála změnila pravidla ve schvalování investic. Před rokem 2012 měla každá dceřiná společnost svůj vlastní roční balíček, ze kterého mohla čerpat podle potřeby. Nyní je každá investice posuzována zvlášť, musí být plně propracovaná, je potřeba zajistit výběrové řízení na dodavatele a každá investice musí být schválená centrálou, zpravidla nejsou schválené investice s delší návratností než 2 roky.

5.1.4 Dopady krize na GAT

Hospodářská krize má na GAT zvláštní dopad. Navzdory špatným prognózám, které sebou krize přinesla a které se zpočátku naplňovaly (především v roce 2009) se firma GAT nyní rozrůstá, získala několik nových projektů, roste jí obrát, zisk, hospodářský výsledek i počet zaměstnanců⁶³. Od září 2012 GAT dokonce rozjíždí novou výrobu v Mladé Boleslavi. GAT si vede na trhu stabilně (toto tvrzení se vztahuje pouze na GAT, nikoliv na celou společnost Grupo Antolin).

K úspěchu GAT pomáhá řada faktorů:

- Strategická pozice v České republice, která leží uprostřed Evropy, většina velkých logistických uzlů leží buď přímo v ČR, nebo velmi blízko. Poměrně blízko jsou od GAT umístěny velké automobilky, se kterými GAT obchoduje.

⁶³ Konkrétní data ke srovnání jsou v příloze

- Umístění uprostřed Evropy je výhodné z hlediska přesouvání výroby ze západu na východ, kdy se do ČR přesouvá sofistikovaná výroba z „drahého“ západu. Zvláště v době krizí se tento fenomén silně projevuje.
- Kvalita produkce závodů v ČR je na vysoké úrovni. Závody ve východní a jižní Evropě se kvalitou nemůžou se závody v ČR srovnávat. V rámci celé společnosti Grupo Antolin je Turnovský závod považován za jeden s nejvyšší kvalitou, řada zákazníků si přímo vyžaduje, aby se jejich díly vyráběly v Turnově.
- Pracovní síla je v ČR stále ještě poměrně levná (ve srovnání se západními nebo jižními státy Evropy), i ostatní výrobní náklady (pronájem, energie doprava) jsou poměrně levné. Proto je GAT schopen dodávat díly za nižší cenu než jeho zahraniční konkurenti.
- Společnost Škoda Auto, a.s. – jeden z největších odběratelů firmy GAT opět navyšuje výrobu, čímž se prakticky navyšuje výroba i v GAT, navíc začíná s výrobou nového typu vozidla, pro který se budou dveřní výplně vyrábět právě ve VJMB.

GAT má vybudované v automobilovém průmyslu dobré jméno. Řada odběratelů je s výrobou GAT natolik spokojená, že zatím neuvažují o hledání levnějšího dodavatele na východě. Je nutné ovšem přiznat, že země východní Evropy i země v Asii se rychle přizpůsobují podmínkám na trhu a v podstatě se jedná o otázku času, kdy se jejich výroba kvalitativně vyrovná výrobě v ČR a jejich cena bude výrazně nižší.

Španělská centrála se snaží v době krize zachránit co nejvíce svých dceřiných společností. Do GAT bylo přesunuto několik zcela prodělečných projektů. Zákazníci (jedná se o automobilku Ford), pro které se tyto projekty vyrábí, si jsou dobře vědomi toho, že projekty jsou pro GAT ztrátové. Za standardních okolností by nikdo tyto komponenty nevyráběl.⁶⁴ Proto se tyto projekty začaly vyrábět spíše se zaslíbením dalších výrobních projektů. V roce 2011 se tedy v GAT rozjel velký projekt, který byl zadán na základě spokojenosti automobilky Ford s výrobou. I tento projekt významně zvýšil obrat společnosti GAT.

⁶⁴ Jedná se o malé komponenty do stropních konzolí – kapsa na brýle a zrcátka, což je poměrně náročná výroba jak na čas, tak na suroviny.

5.2 Výhled společnosti Grupo Antolin do budoucna

Celá společnost Grupo Antolin se potýká s problémy, které hospodářská krize přinesla, na první pohled by se dalo říci, že se firmy GAT tyto problémy netýkají. GAT si ale rozhodně nejede pouze sama pro sebe, společnost Grupo Antolin je provázaná a neúspěchy jiných dceřiných společností se GAT dotýkají, viz zkrácení cash budgetu nebo snížení možných investic. Rozhodování centrály je samozřejmě ovlivňováno situací ve Španělsku, kde je aktuální hrozba podobné krize, jako je ta řecká. Nelze se tedy divit zvýšeným úspěšným opatřením i v závodech, které jsou prosperující.

Jak se bude společnost Grupo Antolin vyvíjet dál, záleží především na tom, jestli budou jednotlivé závody společnosti schopné přestát současnou krizi. Je velmi pravděpodobné, že se část závodů, které neudrží krok, zruší a výroba se přesune více na východ. Pravděpodobně se bude přesouvání výroby řídit podle přesouvání výroby velkých automobilek. Jestli se krize v Eurozóně nevyřeší a problémy budou dlouhodobého rázu, pravděpodobně to proces stěhování na východ uspíší.

Závěr

Celá DP s tématem Mezinárodní měnový fond v éře globalizace a ekonomické krize a jeho chování při přijímání eura s implikací na podnikatelské subjekty, může být rozdělena do tří pomyslných oblastí zkoumání, kterými se zabývala a podle kterých bude rozdělen i závěr DP. Tyto oblasti jsou:

- 1) změny v MMF během hospodářské krize a kroky, které MMF podniká ke zlepšení situace v Eurozóně
- 2) možnost zavedení eura ČR
- 3) implikace dopadů z výše uvedených oblastí na vybraný podnikový subjekt

Změny v MMF během hospodářské krize

MMF od svého založení prošel řadou změn, které byly vypůsobené globálními politickými a finančními změnami světa. V jedné z dalších změn, kterou fond zrovna procházel, v rozsáhlé změně hlasovacích kvót v reakci na vývoj velkých tržních ekonomik a zemí BRICS, ho zastihla částečně nepřípraveného hospodářská krize, která se naplno projevila v roce 2008. Dokud se v MMF nevyřeší problém pravomocí, přerozdělení hlasovacích kvót, výše SDR a nevyjasní se hlavní oblasti, na které se MMF má zaměřovat, jeví se pomocný aparát MMF zkosnatělým a méně účinným.

Na summitech G20 v letech 2009-2011 došlo k dohodám, které by měly pomoci MMF problémy řešit. Země G20 se dohodly na navýšení (téměř ztrojnásobení) zdrojů MMF, na přerozdělení hlasovacích kvót ve prospěch rozvíjejících se ekonomik, především ve prospěch států BRICS, dále se země G20 dohodly, že nebudou uměle upravovat kursy svých měn, aby si tak uměle vytvářely lepší obchodní podmínky. Obecně na summitech G20 byla uznána důležitost MMF, který tak i nadále má klíčový význam při řešení finančních krizí a při uktvování globální ekonomické rovnováhy. MMF je technicky, znalostně i intelektuálně vybaven a má, na rozdíl od G20 implementační moc k zavedení globálních pravidel.

Krize v Eurozóně a pomoc od MMF

O krizi Eurozóny se začalo hovořit v momentě, kdy se na pokraj státního bankrotu, dostalo Řecko, a kdy výrazná krize postihla i Španělsko, Itálii, Portugalsko, Irsko a v podstatě se dotkla všech zemí Eurozóny. MMF se aktivně začal podílet na hledání řešení, jak odvrátit státní bankrot Řecka, který by znamenal katastrofu jak pro samotné Řecko, tak i pro celou Eurozónu a potažmo i celou EU. Pro záchranu Řecka je tedy nyní v jednání plán úspor, díky kterému by mělo Řecko ušetřit do roku 2015 až 50 mld. €. Tento program, kterým byla podmíněna další možná půjčka Řecku, sestává ze snížení minimální mzdy o 20 %, z omezení sociálních dávek, z propouštění ve státním sektoru, z reformy daňové soustavy a z privatizace státního majetku. Není jisté, zda úsporný plán bude schválen parlamentem a zda se vůbec podaří tyto reformy v praxi implementovat. Zažehnání krizové situace v Řecku se zatím spíše jeví jako méně reálné.

I přesto, že MMF se aktivně podílí na řešení krize v Eurozóně finančně i prostřednictvím poradenství, ekonomická a politická veřejnost se dohaduje, zda by se MMF v Eurozóně vůbec měl zapojovat. Často bývá poukazováno na bohatství Evropy a na její schopnost si pomoci sama.

Zavedení eura v ČR

Vzhledem k aktuálnímu dění v Eurozóně se česká veřejnost staví k otázce přijetí eura Českou republikou velmi skepticky, při průzkumu veřejného mínění se pro přijetí eura vyjádřilo v roce 2011 pouze 20 % dotázaných jednotlivců a 40 % dotázaných malých a středních firem. Česká vláda dokonce odsunula termín přijetí eura na neurčito. První možný předpokládaný termín se odhaduje až na rok 2020. Opatrný přístup k otázce přijímání eura se jeví oprávněný. Nemá smysl se teď zavazovat ke vstupu do Eurozóny, dokud nebude jisté, zda v příštích letech vydrží.

MMF ponechává ČR autonomii v otázce přijetí eura, ale očekává od ČR jasný plán a strategii k jeho přijetí a vyzval ČR ke správně načasovanému vstupu do ERM II, ve kterém MMF doporučuje minimální délku pobytu. Všechny rady ze strany MMF vyústily k celkovému doporučení pro ČR zatím neusilovat o vstup do ERM II a prodloužit dobu příprav na přijetí eura.

Dopady finančního dění na firmu Grupo Antolin Turnov

Určit přímé dopady jednotlivých rozhodnutí a kroků podniknutých MMF na jakýkoliv podnikový subjekt je téměř nemožné. MMF operuje na makroekonomické úrovni a ovlivňuje prosperitu celých ekonomik, nikoliv jednotlivých subjektů. V této práci byly sledovány dopady přímo ekonomické krize a možnosti přijetí eura v ČR nikoliv dopady jednotlivých kroků MMF.

Firma Grupo Antolin Turnov, s.r.o. je vhodnou firmou pro hledání výše uvedených dopadů. Pro firmu, působící v automobilovém průmyslu, která má většinu obchodních partnerů v rámci EU, by vyvolalo přijetí eura jako platidla v ČR řadu změn. Navíc má firma GAT mateřskou centrálu ve Španělsku, tedy v zemi, která patří mezi země nejvíce zasažené krizí. Vývoj a řešení dluhové krize v Eurozóně jsou tedy pro firmu GAT důležité.

Přijetí eura v ČR by firmě GAT přineslo jisté výhody. Hlavní výhodou by bylo zjednodušení a zrychlení obchodu s partnery a obecné snížení nákladů, především díky zrušení rizik, spojené s kolísáním kursu (finanční úleva pro firmu, kdyby si nemusela udržovat finanční zásobu, určenou na krytí kursových rizik, tedy i zlepšení cash-flow). Dále by docházelo ke snížení mzdových nákladů, které jsou do jisté míry ovlivněné kursem mezi Kč a eurem. Také by nedocházelo ke znehodnocování odpisů, zjednodušilo by se vypracovávání účetních výkazů, které by se vedly jen v jedné měně. Naopak mezi nevýhody přijetí eura v ČR by se dalo zařadit pravděpodobné zvýšení mzdových nákladů, které by vyvolalo plošné zdražení v ČR, jenž lze s přechodem na novou měnu předpokládat. Celkově by pro GAT bylo výhodou, kdyby ČR vstoupila do Eurozóny, ale podle slov finančního ředitele ve společnosti GAT, by tato změna nebyla nijak zásadní a chod firmy by se v zásadě nezměnil.

Zajímavá je problematika dopadů hospodářské krize na firmu GAT. První krizová vlna v letech 2008-2009 pro firmu znamenala jistý pokles obrátu, prodejů a samozřejmě i zisku, které vedly ke strukturálním změnám, snížení počtu zaměstnanců a zahájení úsporných opatření. GAT ovšem platí za kvalitního, spolehlivého a cenově dostupného dodavatele,

a díky svému dobrému jménu se firmě začalo od roku 2010 pozoruhodně dařit, když získala nové velké zakázky od svých obchodních partnerů a začala rozšiřovat výrobu. Ukončení činnosti některých konkurentů vedlo k získání i dalších projektů navíc a paradoxně nyní firma generuje nejlepší výsledky od svého založení. I nadále ve firmě platí zpřísněná pravidla, která jsou nařízená z centrály z obavy před finančním propadem a také proto, aby zisk vygenerovaný GAT se mohl částečně přerozdělit a mohly se tak zachránit jiné dceřiné závody společnosti Grupo Antolin.

Teoreticky vzato, se v době hospodářské krize očekává propad ve všech oblastech. Firma GAT však generuje opačné výsledky. Není jisté, jak dlouhou dobu si GAT povede takto dobře, protože úspěch firmy je do velké míry vázán na úspěch firem, do kterých GAT dodává. Aktuální výhledy se však zdají být příznivé.

Zdroje:

BusinessInfo.cz [online] Řecko: Finanční a daňový sektor. [cit. 2012-02-27] dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/recko-financni-a-danovy-sektor/5/1000795/>

BOLFOVÁ, P. ČNB vybrala zástupce České republiky v Mezinárodním měnovém fondu. 2004. česká národní banka. [cit. 2011-11-14] dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2004/544.html

Google Public Data [online] Celkový státní dluh v eurech. [cit. 2012-04-20] dostupná z WWW: http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=gd_mio_eur&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country:el:cz:si&ifdim=country_group&tstart=798156000000&tend=1271541600000&hl=cs&dl=cs

Google Public Data [online] Celkový státní dluh v eurech. [cit. 2012-04-20] dostupná z WWW: http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=gd_pc_gdp&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country:el:it:es:ie:pt&ifdim=country_group&tstart=956527200000&tend=1303596000000&hl=cs&dl=cs&ind=false

Google Public Data [online] Celkový státní dluh v eurech. [cit. 2012-04-20] dostupná z WWW: http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_#!ctype=c&strail=false&bcs=d&nselm=s&met_y=gd_pc_gdp&scale_y=lin&ind_y=false&met_c=gd_mio_eur&scale_c=lin&ind_c=false&idim=country:el:it:es:ie:pt:cz:uk:de:fr&ifdim=country:country_group:eu&pit=1303596000000&hl=cs&dl=cs&ind=false

ČÁSLAVKA, J. a I. LUKÁŠ, Malý pokrok v řešení globálních problémů není selháním uskupení G20. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 36, č. 1 s. 7-9. ISSN 0543-7962.

DORŇÁKOVÁ-STAMU, S. „Lidé si stěžují na pokles příjmů ale vědí, že díky úspornému programu velká katastrofa nepřišla“. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 35, č. 9 s. 14-17. ISSN 0543-7962.

DURČÁKOVÁ, J., M. MANDEL, *Mezinárodní finance*. Praha : Management Press, 2010. 494 s. ISBN 978-80-7261-221-5.

FÁREK, J. Globalizace financí a mezinárodní měnové spory. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 35, č. 2 s. 4-8. ISSN 0543-7962.

FÁREK, J. Globální agenda společenství G20: ambiciózní cíle a návrat k realitě. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 36, č. 1 s. 4-7. ISSN 0543-7962.

International Monetary Fund [online] Articles of Agreement of the International Monetary Fund. [cit. 2011-11-14] dostupný z WWW: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/quotas.htm>.

International Monetary Fund [online] Fact sheet IMF Quotas. [cit. 2012-03-14] dostupný z WWW: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/quotas.htm>.

International Monetary Fund [online] IMF Members' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors. [cit. 2011-11-14] dostupný z WWW: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx>

KOLMAN, V. Finanční krize a jejich projevy v některých zemích s tranzitivní ekonomikou. Disertační práce, Praha : Vysoká škola ekonomická, 2006. 125 s.

KRAFT, J., J. FÁREK, *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. 252 s. ISBN 978-80-7372-413-9

KRÁLOVÁ, K. Role tzv. „cizího faktoru“ Řecká krize v historickém kontextu mezinárodní politiky. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 35, č. 9 s. 4-7. ISSN 0543-7962.

Macháček, J. Co probudí eurozónu. *Hospodářské noviny*, Leden 30, 2012, s. 24.

MARKOVÁ, J. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. 269 s. ISBN 80-245-1053-7.

MARKOVÁ, J. Reforma Mezinárodního měnového fondu je nevyhnutelná. *Český finanční a účetní časopis*: 2010, roč. 5, č. 3, s. 6-18. ISSN 1802-2200

MICHL, A. S dluhy v Evropě zatočí až bankrot! *Ekonom*. Praha : Oeconomica, 2011, č. 8 s. 38-41. ISSN 1213 - 7693

MITÁČKOVÁ, I., O. KOPEČNÝ, Na kapitánském můstku změna kurzu nehrozí. 2009. Glopolis. [cit. 2012-01-27] dostupný z WWW: <http://glopolis.org/cs/clanky/na-kapitanskem-mustku-zmena-kurzu-nehrozi/>

Mostecký deník [online] Summit G20 odložil řešení na Jaro. 2008-18-11, [cit. 2012-01-27] dostupný z WWW: http://mostecky.denik.cz/ze_sveta/usa_g20_reseni_jaro20081117.html.

MUDROVÁ, R. Bretton-woodský systém a Mezinárodní měnový fond. Disertační práce, Praha : Vysoká škola ekonomická, 2004. 191 s.

NĚMEC, J. Nevěřte euru. *Ekonom*. Praha : Oeconomica, 2011, č. 9 s. 40-44. ISSN 1213 - 7693

REZKOVÁ, A. Spolupráce zemí BRICS klíčem k úspěchu v G20. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 36, č. 1 s. 12-13. ISSN 0543-7962.

SEDLÁČEK, P. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*. Praha : C.H. Beck, 2008. 234 s. ISBN 978-80-7400-012-6.

SINGER, M. Půjčka MMF: Fakta a důvody mých rozpaků. *Hospodářské noviny*, Prosinec 20, 2011, s. 16–17.

TSIVOS, K. Řecko: z ekonomické krize do politické nevolnosti. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 35, č. 9 s. 7-10. ISSN 0543-7962.

WEIGL, L. *Mezinárodní měnový fond, jeho pomoc Československu*. Praha : Isiř, 1991. 19 s.

ZAHRADNÍK, P. Chřadnoucí, leč stále perspektivní a smysluplné euro. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 35, č. 2 s. 8-10. ISSN 0543-7962.

ZAHRADNÍK, P. Skupina G20 jako autentická reflexe globální ekonomické síly. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 36, č. 1 s. 9-11. ISSN 0543-7962.

Seznam příloh

Příloha A: Tabulka - Charakteristické znaky Whiteova a Keynesova plánu.....	I
Příloha B: Graf - Vývoj státních dluhů vybraných zemí eurozóny	II
Příloha C: Tabulka - Rozvahové účty GAT.....	IV
Příloha D: Graf - Změny v počtech zaměstnanců GAT v letech.....	V
Příloha E: Obrázek - Mapa závodů zákazníků GAT	VI

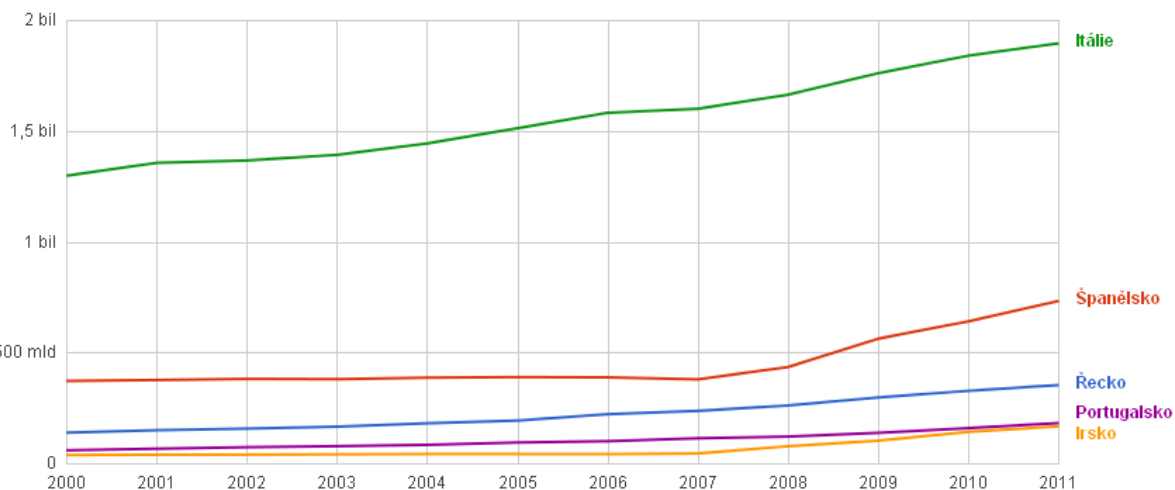
Příloha A: Tabulka - Charakteristické znaky Whiteova a Keynesova plánu

Tabulka A6: Charakteristické znaky Whiteova a Keynesova plánu

Whiteův plán	Keynesův plán
<ul style="list-style-type: none"> • vycházel z pozice věřitelských zemí s dostatečnými devizovými rezervami • preferoval zlato, nepočítal s příliš velkou úvěrovou kapacitou nových institucí • požadoval odstranění devizových omezení • předpokládal založení dvou mezinárodních finančních institucí - Stabilizačního fondu s úvěrovou kapacitou 8,8 mld. USD a Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj • předpokládal vytvoření společného fondu z vkladů členských zemí (ve zlatě, národních měnách a cenných papírech) • úvěry z fondu poskytoval proti složení příslušného ekvivalentu v národní měně, max. do výše 200 % členské kvóty, dlouhodobé investiční úvěry měla poskytovat Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj • parity národních měn vyjadřovat ve zlatě nebo měnové jednotce "unitas", která by měla zlatý obsah shodný s USD, změnu parity nutno konzultovat s MMF • devizové kurzy členských zemí odvozované od měnových parit budou sloužit jak k provádění operací mezi jednotlivými zeměmi, tak i k operacím s MMF 	<ul style="list-style-type: none"> • vycházel z pozice dlužnických zemí s nedostatečnými devizovými rezervami • nepreferoval zlato, požadoval větší úvěrovou kapacitu nových institucí • prosazoval zavádění nových devizových omezení • předpokládal založení finanční instituce bankovního typu, tzv. Mezinárodní clearingovou unii s úvěrovou kapacitou 25 mld. USD, jejíž činnost měly podporovat další dvě instituce působící v oblasti investic a kontroly pohybu zboží • zavedení zúčtovací jednotky "bancor", kterou bude možné nakoupit od clearingové unie za zlato při pevné ceně • zavedení zvláštních limitů, které měly zabránit neomezenému růstu zadlužení • parity národních měn vyjadřovat v měnové jednotce "bancor" • devizové kurzy odvozené od měnových parit a povinnost centrálních bank udržovat tržní kurzy ve vymezeném rozmezí od paritních kurzů

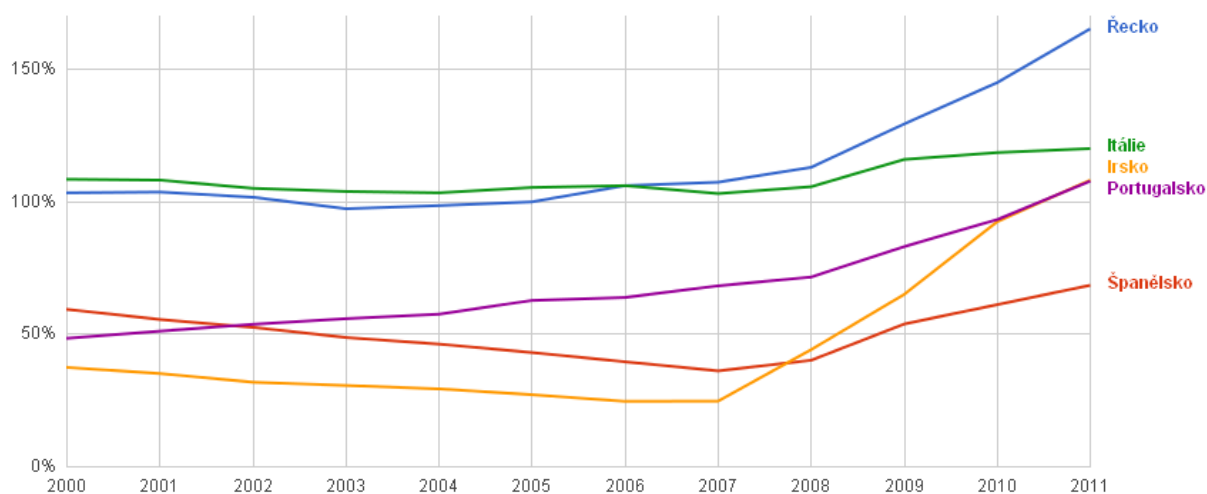
Pramen: Marková J. Mezinárodní měnová spolupráce. Praha: VŠE v Praze, 2006

Příloha B: Graf - Vývoj státních dluhů vybraných zemí eurozóny

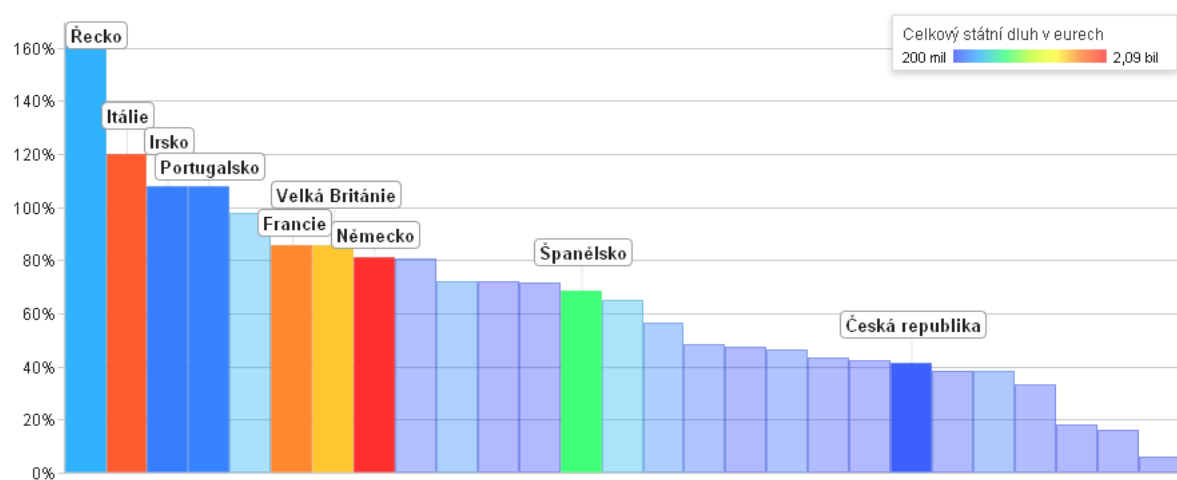
Obrázek B4: Celkový státní dluh v eurech

Zdroj: Google Public Data [online]

Obrázek B5: Státní dluh jako procento z HDP

Zdroj: Google Public Data [online]

Obrázek B6: Státní dluhy vybraných zemí EU vyjádřené procenty DPH, rok 2011

Zdroj: Google Public Data [online]

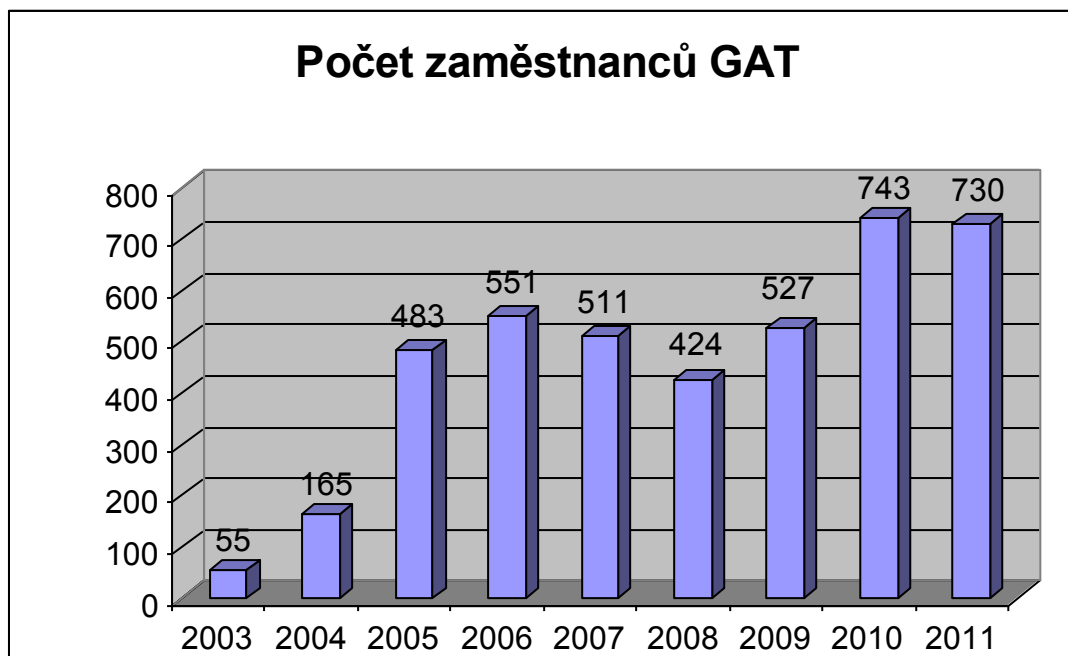
Příloha C: Tabulka - Rozvahové účty GAT

Tabulka C7: Vybrané rozvahové účty firmy GAT v letech 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Spotřeba materiálu a energie	1632	1419,9	1268,4	1047,2	1418,9	1968,9
Náklady na služby	255,1	277,9	276,7	285,1	213	257,5
Náklady za zaměstnance	180,6	209,7	212,1	204,8	288,8	350,2
Odpisy dlouhodobého majetku	107,7	132,3	141,4	159,1	179,3	232,4
Kurzové ztráty	29,6	31,8	86,9	64,8	62,2	60,9
Tržby z prodeje výrobků a služeb	2299,7	2219,5	2024	1709	2325,2	3291,7
Kurzové zisky	55,6	31	81,9	77,2	79,4	109,6
Výnosové úroky	0,3	0,6	0,2	0,09	4,6	15,7
Výsledek hospodaření	185,6	162,4	99,8	60,4	112,5	228,1

Pramen: Vlastní tabulka podle rozvah GAT

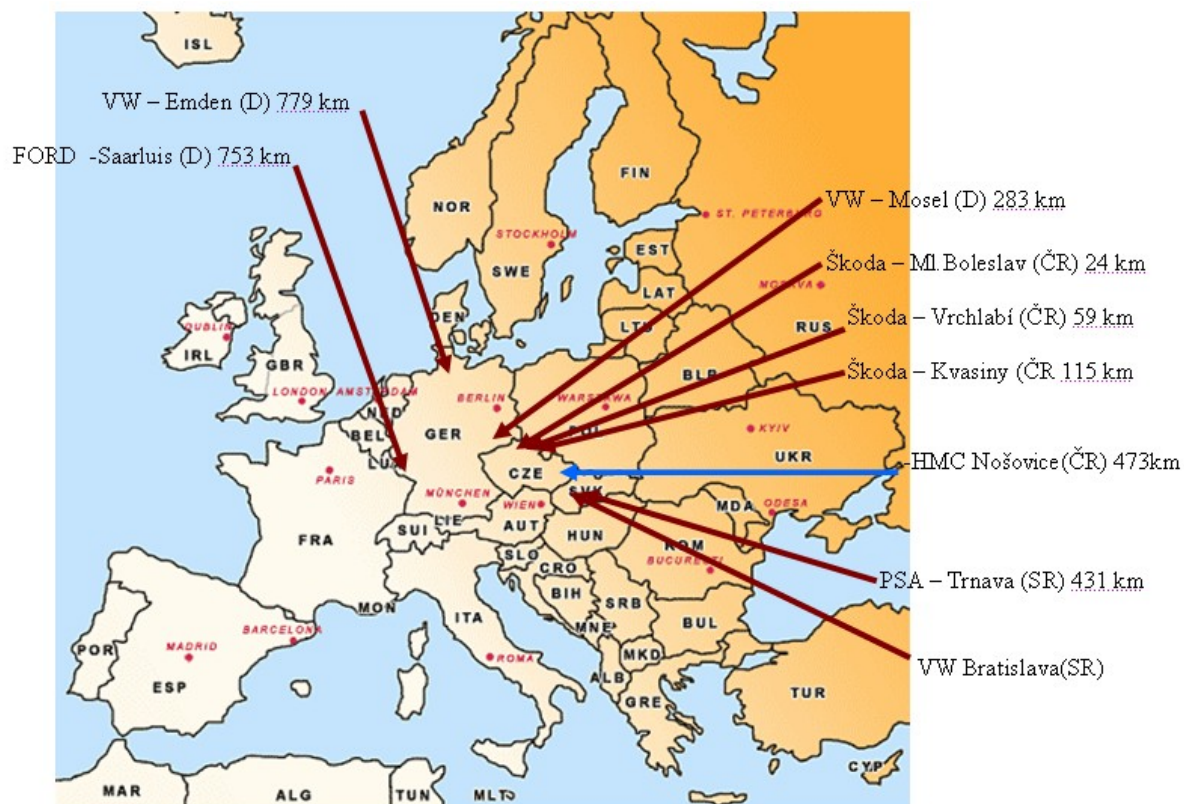
Příloha D: Graf - Změny v počtech zaměstnanců GAT v letech

Obrázek D7: Vývoj počtu zaměstnanců firmy GAT v letech 2003-2011

Pramen: Vlastní graf dle výpisu z personálního oddělení

Příloha E: Obrázek - Mapa závodů zákazníků GAT

Obrázek E8: Mapa závodů zákazníků GAT

Pramen: Prezentace firmy GAT